

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 44 (684) ■ 14 noyabr 2013

www.vergiler.az

Qiyməti: 40 qəp.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyə Respublikasına rəsmi səfəri

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 11-də Türkiyə Respublikasına rəsmi səfər etmişdir. Azərbaycanın «Türkiyənin dövlət bayraqlarının dalğalandığı Ankaranın «Esenboğa» hava limanında Prezident İlham Əliyevi və xanımı Mehriban Əliyevanı qardaş ölkənin yüksək vəzifəli dövlət və hökumət nümayəndələri qarşılamışlar.

Prezident İlham Əliyev noyabrın 12-də Türkiyə Respublikasının banisi Mustafa Kamal Atatürkün dəfn olunduğu məqbərəyə - Anıtqəbirə gəlmiş, dahi şəxsiyyətin məzarını ehtiramla ziyarət etmiş, öünə əklil qoymuşdur. Dövlətimizin başçısı Xatirə kitabına ürək sözlərini yazmış, sonra Anıtqəbirin muzeyi ilə tanış olmuşdur.

Həmin gün Türkiyə Respublikası Prezidentinin iqamətgahında - Çankaya köşkündə Prezident İlham Əliyev rəsmi qarşılanma mərasimi olmuşdur. Prezident Abdullah Gül və xanımı Hayrünnisə Gül dövlətimizin başçısı İlham Əliyevi və xanımı Mehriban Əliyevanı böyük hörmət və ehtiramla qarşılamış, hərbi orkestrin ifasında Azərbaycanın və Türkiyənin dövlət himnləri səsləndirilmişdir.

Rəsmi qarşılanma mərasimi başa çatdıqdan sonra Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyevanın, Prezident Abdullah Gül və xanımı Hayrünnisə Güllün birgə görüşü olmuşdur.

Görüşdən sonra Azərbaycan və Türkiyə prezidentlərinin təltif edilməsi mərasimi olmuşdur. Tədbirdə əvvəlcə Azərbaycanın və Türkiyənin dövlət himnləri səsləndirilmiş, sonra Prezident İlham Əliyevin «Dövlət nişanı» ordeni ilə təltif olunmasına dair Türkiyə Nazirlər Kabinetinin qərarı və Prezident Abdullah Güllün «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilməsi barədə Azərbaycan Prezidentinin Sərəncamı oxunmuşdur.

Mərasimdə çıxış edən Türkiyə Prezidenti Abdullah Gül əmin olduğunu vurğulamışdır ki, Azərbaycan Prezidentinin ilk rəsmi səfərini Türkiyəyə etməsi ölkələrimiz arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərini daha da möhkəmləndirəcək. O bildirmişdir ki, Azərbaycanın dövlət başçısının Türkiyənin ali ordeni ilə təltif olunması cənab İlham Əliyevin ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin inkişafındakı xidmətlərinə verilən yüksək qiymətdir: «Ölkəmizin ən yüksək ordeni olan «Dövlət nişanı» Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, dəyərli dostum cənab İlham Əliyevə təqdim etməkdən böyük məmnunluq hissi duyuram. Bir vaxtlar ümummilli lider, böyük dövlət xadimi Heydər Əliyevin də təltif olunduğu «Dövlət nişanı» bu dəfə Əliyevlər ailəsinin başqa bir nüfuzlu nümayəndəsinə təqdim etməkdən böyük qürur hissi keçirdim. Bu orden eyni millətin iki dövləti olan ölkələrimiz arasındakı qardaşlıq münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi və dostluq əlaqələrimizin gücləndirilməsi üçün nümünəvi liderlik nümayiş etdirən cənab Prezident İlham Əliyevə ürəkdən qiymətimizin ifadəsidir. Eyni qaydada mənim Azərbaycanın ən yüksək mükafatı olan «Heydər Əliyev» ordeninə layiq görülməyimdən böyük xoşbəxtlik hissi keçirirəm».

Prezident Abdullah Gül Azərbaycanın dinamik inkişaf edən ölkə olduğunu, respublikamızın regiondakı nüfuzunun yüksəlməsini razılıqla qeyd etmiş, iki ölkə arasındakı münasibətlərin analoqu olmayan mütəfiqlik səviyyəsinə yüksəl-

diyini vurğulamışdır. O bildirmişdir ki, Azərbaycan regiondakı və beynəlxalq aləmdəki mövqelərini hər ödən gün daha da möhkəmləndirir: «2011-ci ildə BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının üzvü seçilən və keçən həftə quruma ikinci sədrliyi təhvil verən Azərbaycan qazandıqı uğurlu nailiyyətlərlə diplomatik gücünü də sübut etmişdir. Xoşdur ki, Azərbaycan xalqı müstəqilliyini bərpa etdikdən sadəcə 22 il sonra öz imkanları və gücü ilə gələcəyə ümidlə baxmasını təmin edən belə mühüm uğurlar qazanmışdır. Şübhəsiz, bu uğurların arxasında ümummilli lider, mərhum Prezident Heydər Əliyevin yaratdığı sağlam təməllər və Prezident İlham Əliyevin ölkəsinə bu irsə yaraşan şəkildə xidmət etməsi dayanır. Bu mətin liderlik sayəsində hazırda Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı qədim dostluq və qardaşlıq əlaqələri konkret layihələrlə inkişaf etmişdir».

Mərasimdə çıxış edən Prezident İlham Əliyev Türkiyə Cümhuriyyətinin ali təltifinə layiq görülməsini həyatında əlamətdar hadisə kimi dəyərləndirərək həmkarına dərin minnətdarlığını ifadə etmişdir. Dövlətimizin başçısı iki ölkənin strateji mütəfiqliyinin daha da inkişafı üçün bundan sonra da sözlərini əsirgəməyəcəyini vurğulamış, ikitərəfli əlaqələrin daha da genişləndirilməsi zərurətini öndə çəkmişdir: «Bu gün mən qardaş Türkiyə Cümhuriyyətinin ali mükafatı ilə təltif olunuram. Bu, mənim üçün böyük şərəfdir, böyük xoşbəxtlikdir. Mən Sizi və bütün türk xalqını əmin etmək istəyirəm ki, Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafı üçün bundan sonra da var gücüm ilə çalışacağam. Çalışacağam ki, bundan sonra da Türkiyə-Azərbaycan dostluğu, birliyi möhkəmlənsin, bizim bütün birgə layihələr icra edilsin, Türkiyə-Azərbaycan birliyi əbədi, sarsılmaz olsun».

Bu gün bu təltifi alarkən bir daha keçmişə nəzər salırıq. Görürük ki, Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri dünyada nadir əlaqələrdir. Bizi tarix, etnik köklər, ortaq mədəniyyət, eyni zamanda, siyasi-iqtisadi maraqlarımız birləşdirir. Dünyada bir-birinə yaxın olan xalqlar kifayət qədər çoxdur. Hec də hər zaman bu xalqlar bir-biri ilə Azərbaycan və Türkiyə qədər yaxın olmurlar. Bizim bugün-

kü birliyimiz, mütəfiqliyimiz dərin tarixi köklər üzərində qurulubdur. Təsəffü deyildir ki, Azərbaycan dövlət müstəqilliyini elan etdikdə bizim müstəqilliyimizi ilk tanıyan qardaş Türkiyə olmuşdur. O gündən bu günə qədər bizim birliyimiz, dostluğumuz, qardaşlığımız davam edir və imkan verir ki, xalqlarımız da bir-birinə qovuşsun, imkan verir ki, biz birlikdə xalqlarımız, dövlətlərimiz üçün vacib olan məsələləri həll edək».

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın xarici siyasət və diplomatiya məsələlərində Türkiyənin rolunu və imkanlarını yüksək dəyərləndirdiyini vurğulamış, bir sıra sahələrdə əməkdaşlığın müsbət nəticələr verdiyini demişdir: «Son on il ərzində çalışmışam ki, Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri yüksək səviyyədə olsun. Bizim xarici siyasətimizin prioriteti məhz Türkiyə-Azərbaycan əlaqələridir. İlk növbədə, bu əlaqələr bizim xarici siyasətimizi müəyyən edir. Türkiyə bizim üçün ən yaxın dost, qardaş, mütəfiq ölkədir. Son illər ərzində bu mütəfiqlik yeni pilləyə qalxmışdır. Bu gün Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri növbəti ölkələrimiz üçün, bölgə, dünya üçün önəmli bir amilə çevrilmişdir. Bizim birgə icra etdiyimiz siyasi, iqtisadi layihələr, enerji layihələri bizi daha da sıx birləşdirir, bu birliyi əbədi, dönməz edir. Əlbəttə, bizim birliyimiz bu gün bölgədə gedən proseslərə müsbət təsir göstərir. Regional əməkdaşlıq üçün Türkiyə-Azərbaycan birliyi başlıca şərtidir. Türkiyə-Azərbaycan birliyi regional təhlükəsizlik, sabitlik üçün əsas amildir. Bu gün bir daha bu məsələlərə nəzər salarkən görürük ki, doğrudan da Türkiyə və Azərbaycan son illər ərzində böyük uğurlu yol keçmişdir. Bu gün Ankarada yenidən olarkən burada gedən inkişafı görürük və buna sizin qədr sevinirik. Mən son 10 il ərzində Türkiyədə dəfələrlə olmuşam. Bu, mənim 16-cı səfərimdir və 3-cü rəsmi səfərdir. Ancaq bir neçə ildir ki, Ankarada olmamışdım. Bu gün Ankarada gedən inkişafı görürük çox sevinirəm. Bu, sizin böyük uğurunuzdur, böyük nailiyyətinizdir».

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan və Türkiyənin bir sıra beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində də sıx əməkdaşlıq etdiyini vurğulamışdır. Bildirmişdir ki, Türkiyə nə qədər güclü olsa, Azərbaycan

bir o qədər özünü rahat hiss edəcəkdir: «Biz çox sevinirik ki, hətta böhranlı illərdə Türkiyə iqtisadi və siyasi sabitliyi möhkəmləndirə bilmişdir. Türkiyə iqtisadiyyatı uğurla inkişaf edir, Türkiyənin bütün təşəbbüsləri reallaşır və bu gün dünya miqyasında Türkiyə bir güc mərkəzidir. Bütün bu işlərin həyata keçirilməsində qardaşım Prezident Abdullah Güllün xüsusi xidmətləri vardır. Sizin rəhbərliyinizlə ölkəmiz inkişaf edir, artıq beynəlxalq gücə çevrilmişdir. Türkiyə dostlar, tərəfdaşlar üçün çox cəlbedici ölkədir. Türkiyə ilə dostluq etmək istəyən ölkələrin sayı artmaqdadır. Beynəlxalq nüfuzunuz çox yüksək səviyyədedir və əziz qardaşımın qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasına üzv olmuşdur. Ancaq ondan əvvəl Türkiyə bu təşkilata üzv olmuşdur. Əminəm ki, Türkiyə yenidən Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasına üzv olacaqdır. Çünki dünya miqyasında Türkiyəyə olan hörmət gündən-günə artır».

Biz əziz qardaşım Prezident Abdullah Gül ilə Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin müxtəlif mərhələlərində birgə çalışmışıq, çiyin-çiyinə çalışmışıq. Ceyhanda Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin açılışında bərabər iştirak etmişik, Qarsda Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun təməli bir yerdə qoymuşuq. Əminəm ki, belə birgə mərasimlər hələ çox olacaqdır. Çünki bizim həyata keçirdiyimiz layihələrimiz gələcəyə yönəlibdir. Elə etməliyik ki, bizdən sonra gələn nəsillə dostluq, birlik, qardaşlıq mühitində bir-biri ilə əlaqə saxlasın. Bu gün təməli qoyulan önənələr, bu gün göstərilən istiqamətlər gələcək nəsillə də bir yol göstəricisidir».

Təltifetmə mərasimi başa çatdıqdan sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Türkiyə Prezidenti Abdullah Güllün təkbətək görüşü olmuşdur. Görüşdə Azərbaycan ilə Türkiyə arasında strateji əməkdaşlığa əsaslanan dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin siyasi, iqtisadi, energetika və bütün digər sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini vurğulanmışdır. Azərbaycan Prezidentinin Türkiyəyə rəsmi səfərinin əlaqələrimizin daha da möhkəmlənməsi işinə töhfə verəcəyi vurğulanmış, ikitərəfli münasibətlərinin

bundan sonra da daim inkişaf edəcəyinə əminlik ifadə olunmuşdur.

Sonra Türkiyə Respublikasının Prezidenti Abdullah Gül və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Həmin gün Prezident İlham Əliyev və Prezident Abdullah Gül Türkiyə Aero-kosmik Sənayesi Şirkətinin fəaliyyəti ilə tanış olmuşlar. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Abdullah Gül əvvəlcə şirkətin uçuş qülləsindən «HÜRKUŞ» əsas təlim təyyarəsinin və «T129» hücum helikopterinin təlim uçuşlarını izləmişlər. Dövlətimizin başçısının diqqətinə çatdırılmışdır ki, Türk Uçak Sənayə Anonim Ortaklığı 1973-cü ildə ölkənin müdafiə sahəsində xarici istehsalat asılılığın aradan qaldırılması məqsədilə yaradılmışdır. 1984-cü ildə təməli qoyulan və Amerika-Türkiyə birgə layihəsi olan Türkiyə Aero-kosmik Sənayesi Şirkəti isə Türkiyə Hava Qüvvələrinin tələbatını ödəmək məqsədilə fəaliyyətə başlamışdır.

Noyabrın 12-də Prezident İlham Əliyev Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədri Cəmil Çiçək ilə də görüşmüşdür. Görüşdə Azərbaycan ilə Türkiyə arasında mövcud dostluq və qardaşlıq münasibətləri, habelə bu əlaqələrin perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparılmışdır. İki ölkə arasındakı münasibətlərin çox güclü təməlinin olduğu qeyd edilmiş, əlaqələrimizin ortaq tarixə və mədəniyyətlə əsaslandırılı vurğulanmışdır.

Söhbət zamanı parlamentlərarası əlaqələrin inkişafına böyük diqqət yetirilmişdir. Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münasibəti ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyini dəstəkləməsinin, iki ölkənin parlamentlərinin bundan sonra da səmərəli əməkdaşlığının böyük əhəmiyyəti olduğu qeyd edilmişdir. Görüşdə qardaş ölkələrin hər zaman bir-birinin yanında olacağı xüsusi vurğulanmışdır.

Prezident İlham Əliyev Türkiyə Respublikasına rəsmi səfəri çərçivəsində noyabrın 12-də xarici işlər naziri Əhməd Davudoğlu ilə də görüşmüşdür. Görüşdə Azərbaycan ilə Türkiyə arasında digər sahələrdə kimi, siyasi sahədə də əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğu qeyd edilmiş, beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində birgə əməkdaşlığın önəmi vurğulanmışdır. Ölkələrimiz arasındakı əlaqələrin bundan sonra da genişləndirilməsinə əminlik ifadə olunmuşdur.

Həmin gün Türkiyə Respublikasının Prezidenti Abdullah Güllün və xanımı Hayrünnisə Güllün adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və xanımı Mehriban Əliyevanın şərafinə rəsmi nahar verilmişdir.

Prezident İlham Əliyev Türkiyə Respublikasına rəsmi səfəri çərçivəsində noyabrın 13-də Ankaradakı Heydər Əliyev Parkı ilə tanış olmuşdur. Səkkiz hektara yaxın ərazisi olan parka 2008-ci ilin iyununda ulu öndər Heydər Əliyevin adı verilmişdir. Parkın mərkəzində Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin möhtəşəm abidəsi ucaldılmışdır. Abidənin müəllifi Azərbaycan heykəltəraşı Natiq Əliyevdir. Dövlətimizin başçısı ulu öndər Heydər Əliyevin abidəsi önünə gül dəstəsi qoymuşdur.

Parkda musiqili fəvvarə tikilmiş, ağac və gül kolları əkilmiş, uşaqların oylanması üçün xüsusi qurğular quraşdırılmış, sakinlərin istirahətinin səmərəli təşkili, idmanla məşğul olmaları üçün də lazımı şərait yaradılmışdır.

2 Vergi ödəyiciləri üçün asan xidmət mərkəzi

3 2014-cü ildə qeyri-neft sektorunda vergi daxilolmaları artacaq

4 2014-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsi müzakirə edilir

5 Azərbaycanın biznes sektoruna inam güclənib

Vergilər Nazirliyində BVF-nin nümayəndə heyəti ilə görüş keçirilmişdir

Noyabrın 13-də vergilər nazirinin müavini Sahir Məmmədovun Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) Azərbaycan üzrə missiyasının rəhbəri Raca Almarzogeni və onu müşayiət edən nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Görüşdə BVF ilə mövcud əməkdaşlıq əlaqələrinin vəziyyəti və perspektivlər müzakirə olunmuş, 2013-cü il və sonrakı illər üzrə ümumi iqtisadi göstəricilər, cari ilin dövlət büdcəsinin gəlirlər hissəsinin icrası və 2014-2015-ci illər üzrə dövlət büdcəsinin müvafiq proqnoz göstəriciləri barədə fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Tərəflər cari ildə vergi qanunvericiliyinə edilmiş dəyişikliklərin büdcə gəlirlərinə təsiri, «Ödəniş xidmətləri haqqında» qanun layihəsinin nağdsız hesablaşmaların həcmində artırılmasında gözlənilən rol, eləcə də qeyri-neft-qaz sektorundan vergi daxilolmalarının artırılması istiqamətində aparılan işləri müzakirə etmişlər.

S.Məmmədov qeyd etmişdir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev hökumət qarşısında qeyri-neft sektorunun daha böyük sürətlə inkişaf etdirilməsi, cari büdcə xərclərinin

əsasən vergi daxilolmaları hesabına təmin olunması kimi mühüm vəzifə müəyyən etmişdir. Ölkənin qarşdakı il üçün sosial-iqtisadi proqnoz göstəriciləri Azərbaycan iqtisadiyyatındakı mövcud inkişaf tempininin davam edəcəyini, xüsusilə də qeyri-neft-qaz sektorunda əsaslı artımın müşahidə olunacağını göstərir. Nazir müavini bildirmişdir ki, qarşdakı ildə vergi sisteminə, o cümlədən vergi inzibatchılığında islahatların aparılması prosesi davam etdiriləcək, vergidən yayınma hallarının qarşısını alınması üçün daha səmərəli nəzarət mexanizmlərinin tətbiqi, vergi ödəyicilərinə göstərilən elektron xidmətlərin spektrinin genişləndirilməsi həyata keçiriləcəkdir.

Azərbaycan iqtisadiyyatında müşahidə olunan iqtisadi inkişafı qeyd edən missiya rəhbəri Raca Almarzogeni hökumətin qeyri-neft gəlirlərinin artırılması və qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafı sahəsində əldə etdiyi nailiyyətləri müsbət qiymətləndirmiş, vergi sisteminə aparılan islahatların əhəmiyyətini, elektron xidmətlər sahəsinin inkişafının vacibliyini vurğulamışdır.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər barədə də fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Vergilər Nazirliyinin nümayəndələri Koreyada olmuşlar

4-6 noyabr tarixlərində Vergilər Nazirliyinin nümayəndə heyəti Cənubi Koreya Respublikasının Seul şəhərinə səfər etmişdir.

Səfərin məqsədi Koreya Milli Vergi Xidmətinin vergi siyasəti və inzibatchılığının sahəsindəki qabaqcıl təcrübəsi ilə tanış olmaq və gələcək əməkdaşlıq perspektivləri barədə müzakirə aparmaq olmuşdur.

Səfər çərçivəsində nümayəndə heyəti Koreya Milli Vergi Xidmətinin rəhbərinin müavini Yeon-Geun Kim tərəfindən qəbul edilmişdir.

Sonra Vergilər Nazirliyinin nümayəndə heyəti Koreya Milli Vergi Xidmətinin İnformasiya Texnologiyaları Mərkəzində olmuşdur.

Nümayəndə heyətində vergilər nazirinin müşaviri Ələkbər Məmmədov, Beynəlxalq Münasibətlər İdarəsinin rəisi Mətin Kərimli, İqtisadi Təhlil və Sahibkarlıq Subyektlərinin Dövlət Qeydiyyatı Baş İdarəsinin və Xüsusi rejimli vergi xidməti departamentinin əməkdaşları Nimirə Nağıyeva və Bəhman Məmmədov təmsil olunmuşlar.

Türkdilli dövlətlərin III media forumu başa çatmışdır

Türkdilli dövlətlərin və subyektlərin Bishkekə keçirilən III media forumu başa çatmışdır. Forumda ölkəmizi Mətbuat Şurasının sədri Əflatun Amaşovun rəhbərliyi ilə nümayəndə heyəti təmsil etmişdir.

Nümayəndə heyətinə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun icraçı direktoru Vüqar Səfərlı, yazıçı-publisist Yunus Oğuz, Azərbaycan Jurnalist Qadınlar Assosiasiyasının rəhbəri Sevil Yusifova, «Trend» Agentliyinin baş direktoru İlqar Hüsey-

nov və başqaları daxildir. İki gün ərzində «Yeni texnologiyaların kütləvi informasiya vasitələrinin formalaşmasına təsiri», «Nəşriyyat işinin yeni formaları və biznes modelləri», «Ənənəvi KİV-in yenidən qurulması prosesi və yeni media», «Sosial media strategiyalarının zorunluluğu məsələləri», «Türk dünyasında internet: sosial şəbəkələr və yeni texnologiyaların inkişafı», «Şəxsi həyatın toxunulmazlığı hüququ və informasiya əldə olunması» və digər mövzularda məruzələr dinlənilmişdir.

Forumun iclaslarının birində Əflatun Amaşov moderatorluq etmişdir. «Türk dün-

yasının gələcək kütləvi mass-mediası: yeni media vasitələri və sosial medianın səmərəliliyi» mövzusunda həsr olunmuş həmin iclasda çıxış edən Sevil Yusifova müasir Azərbaycan mediası haqqında geniş məlumat verərək bildirmişdir ki, bu gün Azərbaycanda 500-ə yaxın qəzet və jurnal nəşr edilir, 20-dən çox informasiya agentliyi fəaliyyət göstərir. S.Yusifova Azərbaycanın müasir televiziyası və radio məkanı haqqında da ətraflı məlumat vermişdir. Bildirilmişdir ki, son illər ölkəmizdə qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində bir sıra layihələr həyata keçirilmişdir. İndi əsas diqqət qeyri-neft sektorunun, sənaye istehsalının

Forum çərçivəsində Azərbaycanın «Trend» Agentliyi ilə Qırğızstanın «Kabar» Milli İnformasiya Agentliyi arasında əməkdaşlıq haqqında sənəd imzalanmışdır.

Türkdilli dövlətlərin və subyektlərin növbəti media forumunun Şimali Kiprdə keçirilməsi qərara alınmışdır.

Vergi ödəyiciləri üçün asan xidmət mərkəzi

Noyabrın 12-də Vergilər Nazirliyinin Bakıda yeni istifadəyə verilmiş Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzində kütləvi informasiya vasitələrinin nümayəndələri üçün «Açıq qapı» günü keçirildi.

Tədbir KİV nümayəndələrini vergi xidmətinin əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri olan vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsində aparılan işlər, xidmətlərin səviyyəsinin artırılması üçün görülən tədbirlərlə tanış etmək məqsədini daşıyırdı.

Əvvəlcə tədbir iştirakçıları mərkəzin inzibati binası, iş otaqları, kameralar və müasir avadanlıqlarla təchiz edilmiş xidmət və təhlil otaqları ilə yaxından tanış oldular. Yeni xidmət mərkəzi texniki imkanlarına, ödəyicilərə xidmətlərin mərkəzləşdirilmiş və operativ şəkildə göstərilməsinə, rahatlığın təmin edilməsinə görə mükəmməl bir məkandır. Sürətli kommunikasiya sistemi ilə təchiz edilmiş mərkəzdə vətəndaşlara vergi qanunvericiliyinin tətbiqi barədə izahatlar verilir, vergi ödəyicilərinə şəxsi vəzifələrindəki məlumatlara baxış imkanı yaradılır, bəyannamələr, vergi qanunvericiliyi və onun tətbiqi barədə məlumat və izahatların verilməsi, sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin «bir pəncərə» prinsipi üzrə dövlət qeydiyyatına alınması ilə bağlı geniş spektrdə xidmətlər göstərilir. Həmçinin fiziki və hüquqi şəxslə-

rinə xidmət mərkəzləri vergilərin könüllü ödənilməsi sisteminin və sahibkarlığın inkişafı məqsədilə yaradılır, vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlər onların yaşayış və iş yerlərinə yaxın ərazilərdə təşkil olunur. İstifadəyə verilən yeni mərkəz Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinə xidmət göstərəcək. Bununla yanaşı, respublikanın digər regionlarında fəaliyyət göstərən sahibkarlar da ehtiyac yaranacağı halda bu mərkəzin xidmətlərindən istifadə edə biləcəklər. Burada saat 09:00-dan 18:00-dək fasiləsiz, ərazi prinsipi nəzərə alınmadan bütün xidmətləri vahid mərkəzdən əldə etmək imkanı yaradılıb. Mərkəzdə vergi qanunvericiliyinə dair sualların cavablandırılması, e-xid-

mərkəzinə buraya müraciət edənlərə göstərilən xidmətlərin rahatlığı və çəşidliyi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Yeri gəlmişkən, vətəndaşların elektron ödənişləri həyata keçirməsinə kömək məqsədilə mərkəzdə «Milli ö» ödəniş köşkləri də quraşdırılıb.

Tədbir iştirakçıları əvvəllər Vergilər Nazirliyinin inzibati binasında fəaliyyət göstərən, hazırda yeni binada fəaliyyətini davam etdirən «195» Çağrı Mərkəzi ilə də tanış oldular. Mərkəzin rəhbəri Məhəmməd Yunusov bildirdi ki, Çağrı Mərkəzinin əsas məqsədi vergi ödəyicilərinə müasir standartlara uyğun ödənişsiz vergi xidmətləri göstərməkdir. 2003-cü ilin dekabr ayından etibarən Bakı şəhərində fəaliyyətə başlayan Çağrı Mərkəzi 2006-

rin elektron qeydiyyatının aparılması, NKA-nın, təsərrüfat subyektlərinin qeydiyyata alınması və qeydiyyatdan çıxarılması, fəaliyyətin bərpası, dayanandırılması, xitam verilməsi, uçot məlumatlarında dəyişiklik, bəyannamələrin, hesabat və arayışların göndərilməsi, bankda hesabın açılması, e-vergi hesab-fakturalarının, məktub və ərizələrin göndərilməsi və s. məsələlər üzrə vətəndaşlara lazımi kömək göstərilir. Mərkəzdə vergilərə aid ərizə və hesabat formalarının, buklet və başqa nəşrlərin verilməsi də təmin edilir.

Vergilər Nazirliyinin Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsinin rəisi Elçin Məmmədov bildirdi ki, vergi ödəyici-

mətlərdən istifadəyə kömək göstərilməsi, uyğunsuzluqların və mübahisəli məqamların aradan qaldırılması, hesablanmış vergi, faiz və maliyyə sanksiyası barədə izahatların verilməsi, arayışların təqdim olunması, qeydiyyat və «Asan imza» üzrə xidmətlər göstərilir. Növbəttə və qeydiyyat sistemi, özünəxidmət və xidmət səviyyəsinin obyektiv və bir neçə vasitə ilə qiymətləndirilməsi, xidmətlərlə bağlı rəy bildirilməsi və şikayət etmək imkanları mərkəzin əlavə üstünlüklərindən hesab olunur və burada göstərilən xidmətlərin audio və video yazılışı aparılır. Türkiyə təcrübəsinə uyğun olaraq Çağrı Mərkəzi ilə bir məkanda

cı ilin may ayından bütün respublikanı əhatə edir və burada 2013-cü ilin avqust ayından «Asan imza» üzrə xidmətlər də göstərilir. Mərkəzdə hazırda 26 operator masası fəaliyyət göstərir. Çağrı Mərkəzi sahibkarların, ümumiyyətlə vətəndaşların vaxt itkisinə yol vermədən vahid mənbədən biznesin qeydiyyatı, lisenziyalaşdırma, mühasibat uçotu, vergilər, rüsumlar, sosial və digər icbari ödənişlər barədə məlumat almalarını təmin edir. Göstərilən xidmətlərin səviyyəsinin dəyərləndirilməsi üçün vətəndaşlara sorğuda iştirak etmək, rəy və təkliflərini bildirmək, eləcə də mərkəzin fəaliyyətinə hansısa bir narazılıq olduğu təqdirdə Vergilər Nazirliyinə birbaşa müraciət etmək imkanı yaradılıb. Mərkəzin təqdim etdiyi «Asan imza» vasitəsilə əməliyyat layihəsi ödəyicilərə sadələşdirilmiş vergi bəyannamələrinin və digər sadə formalı hesabat və arayış formalarının tərtib olunması və göndərilməsi imkanı yaradır. Bütün bu imkanlar nazirlik tərəfindən göstərilən xidmətlərin hər bir vergi ödəyicisi üçün ölçətilməsinə təmin etməyə, sahibkarlığın inkişafı və əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılmasına şərait yaradır.

Elbrus CƏFƏRLİ

xarici matbuat sahifələrində

Azərbaycan xarici investorlar üçün cəlbedici ölkədir

İtaliyanın nüfuzlu «Il Sole 24 Ore» qəzetində Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun inkişafından bəhs edən məqalə dərc olunmuşdur.

Məqalədə Azərbaycanın müxtəlif sahələrdə əldə etdiyi uğurlar və iqtisadi inkişafı barədə ətraflı məlumat verilmişdir. Bildirilmişdir ki, son illər ölkəmizdə qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində bir sıra layihələr həyata keçirilmişdir. İndi əsas diqqət qeyri-neft sektorunun, sənaye istehsalının

inkişafına yönəldilmişdir. Ölkəmizdə həmçinin xidmət, ticarət, tikinti və digər sahələrdə də irəliləyişlər vardır.

Müəllif diqqətə çatdırır ki, zəngin neft və qaz yataqlarının mövcud olduğu Bakı XIX əsrin ikinci yarısında dünyanın neft paytaxtına çevrilmişdir. Şərqi ilə Qərbi qovuşduğu coğrafi ərazidə yerləşən Azərbaycan paytaxtı özünəməxsus memarlığı ilə də fərqlənir. Paytaxtın simasına xüsusi yaraşır verən, müasir incəsənətin rəmzi sayılan alov dilləri formasında üç

göydələndən ibarət «Alov qüllələri» Bakını daha da gözəlləşdirir. Şəhərdə fəaliyyət göstərən italyalı dizaynerlərin paytaxtımıza olan maraqları getdikcə artmaqdadır.

Məqalədə, həmçinin, Azərbaycanın xarici investorlar üçün cəlbedici ölkə olduğu diqqətə çatdırılmış və qeyd olunmuşdur ki, ölkəmizdə sərmayədarlar üçün əlverişli şərait yaradılmışdır. Bu istiqamətdə həyata keçirilən layihələr sırasında bir sıra sənaye parklarının salınması xüsusi yer tutur.

Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində bir çox sahələrdə həyata keçirilən layihələrdən danışıq müəllif vurğulamışdır ki, regionlarda xüsusilə könd təsərrüfatı və heyvandarlığın inkişafı üçün böyük potensial mövcuddur.

Azərbaycanda sürətlə davam edən quruculuq işlərindən də bəhs olunan məqalədə bildirilir ki, son illər ölkəmizdə yeni yolların salınması, metropoliten şəbəkəsinin genişləndirilməsi, paytaxtımızın cənubunda yeni limanın inşası, dəmir yollarının müasirləşdirilməsi, «Azerspace-1» ilk telekommunikasiya peykinin orbitə buraxılması və görülməyən digər işlər ölkəmizin əldə etdiyi nailiyyətlərinin göstəricisidir.

2014-cü ildə qeyri-neft sektorunda vergi daxilolmaları artacaq

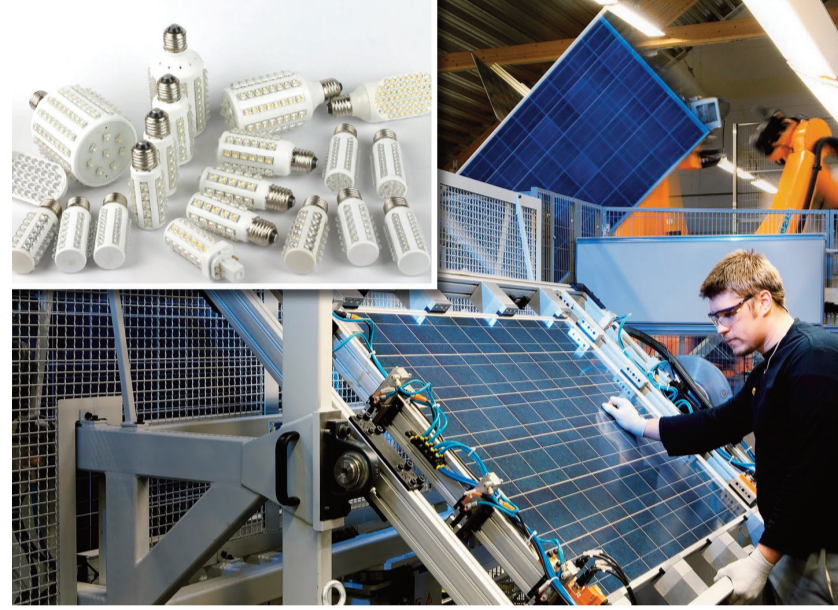
Hökumətin proqnozuna görə, gələn il qeyri-neft sektorunda cari ilə nisbətən 10%-dən çox inkişaf tempi gözlənilir və 2014-cü ilin dövlət büdcəsində qeyri-neft gəlirlərinin həcmi artırılaraq 9 milyard manata çatdırılması planlaşdırılır.

Bu, 2013-cü il büdcəsində nəzərdə tutulan məbləğdən 1 milyard 191 milyon manat əlavə vəsait (15,4% artım) deməkdir. Qeyd edək ki, cari ilin büdcəsində qeyri-neft gəlirlərinin həcmi 7 milyard 809 milyon manatdır.

Qeyri-neft-qaz sektorundan əldə olunacaq əlavə vəsaitlərin əsas mənbəyi isə vergi və gömrük daxilolmaları, büdcədənəknər gəlirlər hesab edilir. 2014-cü ilin büdcə layihəsinin gəlirlərlə bağlı təsnifatında vergi orqanları tərəfindən qeyri-neft bölmələrindən əlavə olaraq 700 milyon manat vəsait toplanması əksini tapıb. Eyni zamanda, gömrük orqanları tərəfindən 101 milyon, büdcə təşkilatları tərəfindən isə 390 milyon manat büdcədənəknər vəsaitlərin büdcəyə köçürülməsi nəzərdə tutulub.

Həyata keçirilən sərəməli vergi siyasəti və ödəyicilər üçün yaradılan əlverişli şərait, inzibatçılıqla bağlı davam etdirilən tədbirlər öz müsbət nəticələrini, ilk növbədə, vergi ödəyicilərinin sayının və vergi daxilolmalarının sürətlə artmasında göstərir. 2000-ci ildən indiyədək vergi ödəyicilərinin sayı 3 dəfədən çox artaraq 520 minə ötürüb. Vergi sisteminin yaratdığı əlverişli şərait nəticəsində vergi ödəyicilərinin maliyyə imkanları əsaslı şəkildə genişləndi. Həmin dövrdə Azərbaycanada vergi daxilolmalarının həcmi 12 dəfəyə yaxın çoxaldı. Ötən il dövlət büdcəsinə 5 milyard 911,6 milyon proqnoza qarşı 6 milyard 25,4 milyon manat vəsait daxil olub ki, bu da proqnozdan 101,9% (113,8 milyon manat

artıq) icra edilməsi deməkdir. Son illərdə ən mühüm hadisə isə daxilolmaların strukturunda neftdənəknər sahələrin payının artmasıdır. Qeyri-neft sektoru üzrə vergi daxilolmalarının məbləği 2003-cü ildəki 443,7 milyon manatdan 2012-ci ildə 3 milyard 286,6 milyon manata çatıb ki, bu da 7,5 dəfə artım deməkdir.

Qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM-in artım faizi ilə vergi daxilolmalarının artım faizi göstəriciləri əsasında 2011-2012-ci illər üzrə elastiklik əmsalının 1-dən yüksək olması vergi daxilolmalarının artımının daha çevikliyini göstərir: bu əmsal 2011-ci ildə 2,3 və 2012-ci ildə 1,5 olmuşdur. Başqa sözlə, qeyri-neft sektorunda vergi daxilolmalarının artım sürəti qeyri-neft sektorunda ÜDM-in real artımını 2011-ci ildə 2,3 dəfə, 2012-ci ildə isə 1,5 dəfə üstələmişdir. Qeyri-neft ÜDM-in artımı isə 2011-ci ildə 9,4%, 2012-ci ildə 9,7% olmuşdur.

Qarşıdakı ildə vergidən yayınma halları ilə mübarizənin gücləndirilməsi, vergi borclarının yaranmasını qarşısının alınması istiqamətində tədbirlərin sürətləndirilməsi, vergilərin könüllü ödənil-

məsi sisteminin inkişaf etdirilməsi prioritetlər sırasındadır. Ölkə iqtisadiyyatının proqnozlaşdırılan inkişaf tempi, qeyri-neft sektoruna yatırılan investisiyaların həcmiminin artması, bunun müqabilində həmin sahədə iqtisadi fəallığın yüksəlməsi, yeni istehsal müəssisələrinin yaradılması, sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətə başlaması

dudlaşdırılması və transfert qiymətlərinin təbiiqinə nəzərə alınması, ƏDV-nin vergitutma bazasının genişləndirilməsi, elektron ödənişlərin artırılması müsbət təsirə malikdir. Bu məqsədlə gələn il nağdsız hesablaşmaların həcmiminin artırılması üçün əlavə tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulur. Vergi orqanları ilə ödəyicilər arasında «Partnyorluq sazişi»nin bağlanması təmin edilməsi də ümumi iş üçün faydalı olacaq: bu, könüllü əmələmə səviyyəsinin artmasında mühüm vasitə olmaqla vergilərin artım tempinə öz təsirini göstərəcəkdir.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət komitəsinin üzvü Əli Məsimli hesab edir ki, son illər vergi sisteminin təkmilləşdirilməsi və vergitutma bazasının genişləndirilməsi qeyri-neft sektorunda vergi daxilolmalarının həcmiminin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına səbəb olub. Dövlətin vergi siyasətinin səmərəliliyinin müəyyən edilməsində vergitutma elementlərinin müəyyən edilməsi, vergi güzəştlərinin təbiiqi, vergi ödəyicilərinin üzünə düşən vergi yükünün azaldılması və vergi inzibatçılığının həyata keçirilməsinin rolu böyükdür. Qeyd olunmuşdur ki, düzgün vergi siyasəti dövlət büdcəsi gəlirlərinin formalaşmasında, ölkənin maliyyə-iqtisadi potensialının artmasında mühüm rol oynayır. Vergi siyasətinin əsas istiqaməti son nəticədə iqtisadi artıma təkan verməkdir. Xüsusilə də qeyri-neft sektorunda iqtisadi aktivliyin gücləndirilməsi qeyri-neft gəlirlərinin payının artması üçün əsas vasitələrdəndir. Hazırda Azərbaycanın kifayət qədər vergi potensialı mövcuddur və ölkədə aparılan vergi siyasəti bu potensialın üzə çıxarılmasına xidmət edir.

Elbrus CƏFƏRLİ

Akif Musayev

Azərbaycan Respublikası
vergilər nazirinin müavini

Rakurs

Reklam fəaliyyəti və onun vergiyə cəlb olunması

Azərbaycan Respublikasında bu fəaliyyəti tənzimləyən «Reklam haqqında» Qanunun 1-ci maddəsinə əsasən, reklam dedikdə fiziki və hüquqi şəxslər, əmtəə, ideya və yeniliklər (reklam informasiyası) haqqında maraq formalaşdırmaq və ya marağı saxlamaq, əmtəənin satılmasına, ideya və yeniliklərin həyata keçirilməsinə kömək göstərmək məqsədilə yayılan informasiya nəzərdə tutulur. 4-cü maddəyə görə, istehsalçı əmtəə, xidmət, ideya və yeniliklər haqqında maraq formalaşdırmaq və ya marağı saxlamaq istiqamətində məqsədyönlü fəaliyyət göstərən reklam sifarişçiləri, istehsalçıları və yayıcıları, reklam agentlikləri reklam fəaliyyətinin subyektləridir. Qanunda reklama dair ümumi və xüsusi tələblər, reklam fəaliyyəti subyektlərinin vəzifələrinə, reklam sahəsində dövlət nəzarətinə, əks-reklam və haqsız reklama görə məsuliyyətə dair normalar da müəyyən edilmişdir.

«Reklam haqqında» Qanunla müəyyən olunmuşdur ki, respublika ərazisində reklam yayımı icazə (razılıq) əsasında həyata keçirilir. Bu məqsədlə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə «Reklam yayımına icazə (razılıq) verilməsi Qaydaları» təsdiq edilmişdir. Bununla yanaşı, həmin fərmana uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə «Küçə reklamının yayımı və reklam tarifi zonalarının müəyyən edilməsi Qaydaları»

Reklam fəaliyyətinin göstərilməsi zamanı aparılan nağd pul hesablaşmaları nəzarət-kassa aparatları tətbiq edilmədən həyata keçirilir

və «Küçə reklamı lövhəsinin yerləşdirilməsinə verilən icazə sənədinin forması» təsdiq edilmişdir. Bu qaydalarda reklam tarifi zonaları və onların müəyyən edilməsi qaydaları öz əksini tapmış, eyni zamanda küçə reklamı lövhəsinin yerləşdirilməsinə verilən icazə sənədinin forması təsdiq edilmişdir.

Azərbaycan ərazisində həyata keçirilən reklam fəaliyyəti sahibkarlıq fəaliyyətinin bir növü kimi vergiyə cəlb olunması Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş ümumi qaydada həyata keçirilir. Bununla belə, Vergi Məcəlləsində reklam fəaliyyətinin vergiyə cəlb olunmasının bəzi xüsusiyyətləri də nəzərdə tutulmuşdur. Məsələn, Məcəllənin 16.1.8.8-ci maddəsinə əsasən, reklam fəaliyyətinin göstərilməsi zamanı aparılan nağd pul hesablaşmaları nəzarət-kassa aparatları tətbiq edilmədən həyata keçirilir. Reklamın vergiyə cəlb olunması ilə bağlı daha bir xüsusi məqam Vergi Məcəlləsinin 168.1.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuşdur. Həmin maddəyə əsasən, əlavə dəyər vergisinin məqsədləri üçün reklam xidmətlərinin göstərildiyi yer alıcının olduğu yerlə müəyyən edilir. Bu maddəyə uyğun olaraq hər hansı qeyri-rezident Azərbaycan Respublikasında yerləşən vergi ödəyicisinə reklam xidməti göstərdiyi halda, bu xidmətin göstərildiyi yer Azərbaycan Respublikasının ərazisi sayılır və həmin xidmətə görə ödənilən haqdan ödəmə mənbəyində vergi tutulmaqla yanaşı, ödənilən haqqın məbləği ƏDV-yə cəlb olunur.

Beynəlxalq təcrübədə reklam fəaliyyətinin vergiyə cəlb olunması məsələlərində ümumi xarakter daşıyan yanaşmalar və prinsiplər formalaşmışdır. Məsələn, Rusiya Federasiyasında və Qazaxıstan Respublikasında reklam xidmətlərinin vergiyə cəlb olunması ümumi qaydada həyata keçirilir.

Bununla belə, Qazaxıstan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən, küçələrdə, yol kənarlarında, nəqliyyat vasitələrində reklam yerləşdirilməsinə həyata keçirən şəxslərdən yerli büdcəyə Məcəllə ilə müəyyən olunmuş məbləğlərdə haqq tutulur. Reklam yerləşdirilməsinə görə tutulan haqqın məbləği respublika təyinatlı və yerli təyinatlı yollar ətrafında, yaşayış məntəqələrində və nəqliyyat vasitələrində üzərində yerləşdirilən reklam obyektlərinin sahəsindən, yerləşdikləri ərazilərin əhəmiyyətindən asılı olaraq müəyyən edilir. Məcəlləyə əsasən, yerli icra hakimiyyəti orqanları reklam yerləşdirən obyektlərin olduğu ərazidən asılı olaraq ödənilməli olan haqqı 2 dəfəyədək artırabilir. Reklama görə haqq ay üzrə ödənilir.

Azərbaycanda da binalarda və küçələrdə yerləşdirilən reklamlara görə haqq bələdiyyə büdcələrinə ödənilir. Bu, «Yerli (bələdiyyə) vergilər və ödənişlər haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmişdir.

Azərbaycanda olduğu kimi, Rusiya Federasiyasının və Qazaxıstan Respublikasının vergi məəcəllələrinə əsasən, ƏDV-nin məqsədləri üçün reklam xidmətlərinin göstərildiyi yer bu xidmətin alıcısına görə müəyyən edilir.

Türkiyə Respublikasında reklam fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki və hüquqi şəxslər bu fəaliyyətə bağlı gəlirlərindən ümumi qaydada vergi ödəməklə yanaşı, küçələrdə, nəqliyyat vasitələrində quraşdırılan reklam və elanlara görə «Bələdiyyə gəlirləri» Qanununa uyğun olaraq müvafiq tarif üzrə vergi ödəyirlər.

Estoniya da reklam fəaliyyəti ümumi qaydada vergiyə cəlb olunur. Bununla yanaşı, «Yerli vergilər haqqında» Qanuna əsasən, küçə reklam və elanlarının yerləşdirilməsinə görə yerli büdcəyə vergi ödənilir. Reklam və elanların quraşdırılması üçün yerlərin təyin olunması, reklam üçün vergi dərəcələrinin müəyyənləşdirilməsi yerli idarəetmə orqanları tərəfindən həyata keçirilir. Qanuna əsasən, hökumət və yerli özünüidarəetmə orqanlarının elan və reklamları, həmçinin seçki kampaniyası zamanı siyasi partiyaların, müstəqil namizədlərin və siyasi blokların elan və reklamları reklam vergisindən azaddır.

Vergi güzəştləri aqrar sektorun inkişafının stimullaşdırılmasına hesablanıb

Bu günlərdə Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsi «Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına müddətli vergi güzəştlərinin verilməsi haqqında» Qanuna dəyişiklikləri müzakirə edərək parlamentin plenar iclasının müzakirəsinə çıxarılmışına qərar verib.

Layihəyə əsasən, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan (o cümlədən sənaye üsulu ilə) hüquqi və fiziki şəxslər 2014-cü il yanvarın 1-dən etibarən daha 5 il müddətinə bir sıra vergiləri ödəməkdən azad edilirlər.

Xatırlatmaq lazımdır ki, «Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına müddətli vergi güzəştlərinin verilməsi haqqında» Qanuna görə, 2001-ci il yanvarın 1-dən kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan (o cümlədən sənaye üsulu ilə) hüquqi şəxslər Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş hüquqi şəxslərin mənfəət vergisini, əlavə dəyər vergisini, sadələşdirilmiş sistem üzrə vergini və həmin fəaliyyət prosesində istifadə olunan obyektlərdən əmlak vergisini ödəməkdən azad edilirlər. Qanuna 2008-ci il noyabrın 25-də edilmiş sonuncu dəyişikliyə əsasən, həmin müddət 2014-cü il yanvarın 1-dək uzadılıb. Bu şəxslər digər fəaliyyət növləri ilə məşğul olduqda Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin müddəalarına uyğun şəkildə həmin fəaliyyət üzrə vergiyə cəlb edilirlər. Bundan əlavə, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan (o cümlə-

dən sənaye üsulu ilə) fiziki və hüquqi şəxslər müddətli işlə əlaqədar ödəmə mənbəyindən tutulan vergini ödəməlidirlər.

Güzəştlər kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı ilə məşğul olan şəxslərə aid olunmur. Başqa sözlə, həmin güzəştlər, misal üçün, süd məhsulları və yem istehsalı, balıq, pendir, qurudulmuş meyvə, ot satışı ilə məşğul olan müəssisələrə şamil edilmir. Statistika Komitəsinin təsnifatına əsasən, süd kənd təsərrüfatı məhsullarına, süd məhsullarına isə emal sənayesi məhsullarına aid edilir.

İqtisadçı ekspertlərin fikrincə, qanunun qəbulunda məqsəd kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ma-ya dəyəri xərclərinin və qiymətlərinin aşağı salınmasına, məhsul bolluğunun yaranmasına nail olmaqdır. Hesablamalara əsasən, 2003-2013-cü illərdə kənd təsərrüfatı istehsalçılarına edilən vergi güzəştlərinin məbləği 1 milyard manatı ötürüb.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Bitkiçilik məhsullarının istehsalı, emalı və torpaqlardan istifadəyə nəzarət şöbəsinin müdiri Sabir Vəliyev hesab edir ki, güzəştlər dövlət kənd təsərrüfatında çalışanlara göstərdiyi qayğının təzahürüdür: «Kənd təsərrüfatı müəyyən bir inkişaf səviyyəsinə çatanaqəd bu güzəştlərin tətbiqi məqbul sayılır. Düşünürəm ki, güzəştlərin növbəti dəfə uzadılması da kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının stimullaşdırılmasına hesablanıb. Vergi güzəştləri kənd təsərrüfatı sahəsində iri fermer təsərrüfatları

na, kooperativlərin yaranmasından, bu sahənin bəlli bir inkişaf mərhələsinə çatmasından sonra ləğv oluna bilər. Torpaqların şoranlaşması, meliorasiya problemi, məhsuldarlığın aşağı olması, məhsulun satışında yaranan problemlər

2003-2013-cü illərdə kənd təsərrüfatı istehsalçılarına edilən vergi güzəştlərinin məbləği 1 milyard manatı ötürüb

və digər amillər nəzərə alınaraq, məsələ növbəti dəfə Milli Məclisin müzakirəsinə çıxarılıb».

Ağsu rayonunda fəaliyyət göstərən «Aqroservis» MMC-nin rəhbəri Mütəllib Kərimov hesab edir ki, kənd təsərrüfatı sahəsində vergi güzəştlərinin tətbiqi fermerlərin fəaliyyətinə stimulaşdırır: «Kənd təsərrüfatı istehsalçılarına növbəti 5 il müddətinə vergilərdən azad edilməsi təşəbbüsünü bu sahədə çalışan fermerlərdə dövlət qayğısı kimi dəyərləndirmək lazımdır. Yəqin bu da nəzərə alınır ki, regionlarda əhalinin müəyyən hissəsi öz rifahını məhdud məhsulların satışından əldə olunan gəlir hesabına təmin edir. Bu gün kənd təsərrüfatında çalışanların sa-

bit gəlirlərinin olmadığı, bu sahənin riskləri də nəzərə alınmalıdır».

Əlbəttə, bu, vergitutma bazasının genişləndirilməsi nöqtəyindən optimal addım sayılmasada, hökumət kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının stimullaşdır-

ılması, habelə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi zərurətini nəzərə alaraq müəyyən zaman intervalında belə güzəştləri məqbul sayır. Vergi güzəştlərinin tətbiqində məqsəd aqrar respublika kimi müsbət əsaslarla malik Azərbaycanada kənd təsərrüfatını qeyri-neft sektorunun aparıcı istiqamətlərindən birinə çevirməkdir. Vergi güzəştlərinin tətbiqi zamanı ölkədə kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı bəzi obyektiv problemlərin olduğu, iri fermer təsərrüfatlarının, kooperativlərin sayının azlığı, bu sahənin ümumi daxili məhsulda payının aşağı olması və digər amillər də nəzərə alınır.

Samir MUSTAFAYEV

Əlverişli vergi mühiti istehsalın inkişafına təkan verir

İqtisadiyyatın şəxələndirilməsi, neft-qaz gəlirlərindən asılılığın azaldılması istiqamətində sistemli tədbirlər həyata keçirən Azərbaycan hökuməti regionlarda əlverişli biznes mühitinin yaradılmasını, xüsusən istehsal yönümlü sahibkarlığın inkişafını diqqət mərkəzində saxlayır. Son illər bu sahədə həyata keçirilən ardıcıl tədbirlər sahibkarlığa maliyyə dəstəyi mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsinə, vergi mühitinin sadələşdirilməsinə, zəruri infrastrukturun yaradılmasına və yerli istehsalın stimullaşdırılmasına yönəlib.

İş adamlarının marağı və mənafeyi qorunur

Respublikanın əlverişli turizm imkanları, coğrafi mövqeyi və tranzit-kommunikasiya imkanları ilə seçilən şimal bölgəsində sahibkarlığın inkişafı üçün yaradılmış müsbət mühit qabarıq nəzərə çarpır. Bunun nəticəsidir ki, Quba, Qusar və Xaçmaz rayonlarının istehsal potensialı son illərdə əhəmiyyətli dərəcədə güclənib, ixrac yönümlü müəssisələrin sayı xeyli artıb. Regionda istehsal olunan bəzi məhsullar artıq milli brendə çevrilərək Avropa bazarlarında da tanınmağa başlayır. Quba rayonunun iri istehsal müəssisələrindən olan «Gilan» konserv zavodu müasir istehsal avadanlıqları, maddi-texniki imkanları, infrastrukturunu, habelə keyfiyyətli məhsulları ilə diqqət çəkir.

Zavodun icraçı direktoru Tərlan Bayramov qəzetimizə açıqlamasında bildirir ki, son illər ölkədə həyata keçirilən düzgün iqtisadi siyasət Quba rayonunda sahibkarlığın sürətli inkişafına təkan verib. Rayonda iş adamları ilə vergi orqanları arasında münasibətlər qanunvericiliyin tələblərinə əsaslanan əməkdaşlıq formatında qurulmuş, vergi ödəyiciləri ilə sivil partnyorluq münasibəti formalaşdırılmışdır: «Azərbaycanda son illər yürüdülmüş iqtisadi siyasəti nəzərdən keçirəndə bir daha əmin olursan ki, bütün yeniliklər kiçik və orta biznesin inkişafına, yeni istehsal müəssisələrinin açılmasına, iş yerlərinin yaradılmasına hesablanıb. Regional inkişafa xidmət edən dövlət proqramlarının nəticəsi kimi Quba rayonunda yaradılmış işgüzar şərait yerli iş adamlarına normal fəaliyyət göstərmək, qarşıya qoyduqları məqsədləri reallaşdırmaq imkanı yaradır. Dövlətin sahibkarlara güzəştli kreditlər verməsi, onların fəaliyyəti

nə qanunsuz müdaxilə cəhdlərinin qarşısının ciddi şəkildə alınması, elektron xidmətlərin genişləndirilməsi öz müsbət nəticələrini göstərir».

Vergi orqanlarının fəaliyyəti iş adamlarını razı salır

Rayonda əlverişli biznes mühitinin mövcudluğunu qeyd edən Tərlan Bayramov bunu həm də vergi orqanlarının müasir tələblərə cavab verən mütərəqqi iş üslubu ilə əlaqələndirir: «Son 10 ildə vergi orqanlarında aparılan islahatlar vergi ödəyiciləri üçün daha əlverişli iş şəraitinin yaradılmasına yönəlib. Vergilər sahəsində tətbiq olunan yeniliklər sahibkarların işini asanlaşdırmaqla yanaşı, onların fəaliyyətinə stimulaşdırıcı təsir yaradır. İş zamanı qarşıya çıxan suallarla bağlı münəzəm olaraq Quba rayonundakı 3 sayılı Ərazi Vergilər İdarəsinin (ƏVİ) xidmət mərkəzinə müraciət edirik. Vergi orqanları

əməkdaş üzərinə düşən vəzifəni məsuliyyətlə, dəqiqliklə yerinə yetirməyə çalışır. İstehsal prosesi ilkin mərhələdən sonadək diqqətdə saxlanılır. T.Bayramov bildirir ki, müəssisənin istehsalı olan məhsullar Türkiyə, Rusiya, Almaniya, Hollandiya və digər ölkələrə ixrac edilir. Yerli xammal əsasında fəaliyyət göstərən şirə zavodunun fəaliyyəti rayonun meyvə istehsalçılarına da marağındadır: şimal bölgəsinin əhalisinin yetişdiriləndiyi meyvə və tərəvəz məhsullarının müəyyən qismi bu zavoda tədarük olunur. Ümumiyyətlə, Quba və Xaçmazda fəaliyyət göstərən istehsal müəssisələri bölgədə meyvəçiliyin və tərəvəzçiliyin sürətli inkişafına təkan verir.

«Çörəyi ver çörəkçiyə...»

Bölgədəki əlverişli sahibkarlıq mühiti Qusar rayonunda da əhalinin işgüzar fəallığına müsbət təsirini göstərib. Yeni fə-

hıbların üzvləşdiyi problem və qayğıların həllində onlara yardım və səmimi kömək göstərir, lazımı tövsiyələr verir. Ümumiyyətlə, rayonda vergi əməkdaşları sahibkarlarla işi müasir dövrün tələbləri səviyyəsində qura biliblər».

Arzu və istəklər çin olur

Müəssisənin baş mühasibi Cahangir Beybutov isə Vergilər Nazirliyinin tətbiq etdiyi yenilikləri vergi ödəyicilərinə vaxtında və lazımı səviyyədə çatdırdığını, maarifləndirmə işini yüksək səviyyədə qurduğunu bildirir. Onun sözlərinə görə, nazirlik tətbiq etdiyi elektron xidmətlərlə vergi ödəyicilərinin arzu və istəklərini qabaqlayır: «Mühasib kimi vergi sisteminə yeni yenilikləri, qanunvericiliyə edilən dəyişiklikləri öyrənməli və fəaliyyətimdə tətbiq etməliyəm. Buna görə də Vergilər Nazirliyinin Qusar rayonundakı Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzinə tez-tez gedirəm. Burada fiziki və hüquqi şəxslərə vergi məsələləri ilə bağlı lazım olan hər cür yardım göstərilir.

Bu gaxınlarda 3 sayılı ƏVİ-yə müraciət edərək «Asan imza» əldə etmişəm. Ümumiyyətlə, nazirlik vergi ödəyicilərinin rahatlığı üçün çalışır, yeni-yeni ideyaları praktik şəkildə reallaşdırır. Əvvəllər vergi bayannamalarının hazırlanması üçün ən azı on gün çalışmalı olurdu. İndi isə bu proses o qədər rahatlaşdırılıb ki, bircə gün kifayət edir».

Vergilər Nazirliyinin nümunəvi və daim yeniliklərə can atan dövlət qurumu olduğunu deyən C.Beybutovun sözlərinə görə, öz işini düzgün quran, vergiləri qanunvericiliyin tələblərinə uyğun şəkildə ödəyən iş adamlarının rayonda hansısa problemlə üzləşmələri mümkün deyil. Onun sözlərinə görə, vergi orqanlarının fəaliyyətindən şikayət edən sahibkarların böyük əksəriyyəti müxtəlif vəsaitlərlə vergiləri ödəməkdən yayınmağa çalışırdılar: «Əgər sahibkar öz işini qanunvericiliyin tələblərinə uyğun qurursa, onun vergi orqanı ilə heç bir problemi yaranmır. Əksinə, belə sahibkarlar daim nazirliyin xüsusi diqqət və qayğısını hiss edirlər. Vergidən müxtəlif yollarla yayınmaq istəyənlər isə, təbii ki, hər zaman müxtəlif bəhanələrə əl atıblar. Unutmamalıyıq ki, vergi ödəməyə bir gün hər bir iş adamının öz dövləti, vətəni qarşısında müqəddəs borcudur».

S.MUSTAFAYEV

iş adamlarının üzvləşdiyi çətinliklərlə bağlı onlara lazımı kömək göstərilir. Rayondakı ciddi iş adamları yaxşı başa düşürlər ki, vergiləri vaxtında ödəmək, ölkə iqtisadiyyatının inkişafına töhfə vermək onların mənəvi və hüquqi borcudur».

Yerli məhsullar Avropa bazarlarına ixrac edilir

Ümumilikdə 54 nəfərin çalışdığı zavodda işgüzar ab-hava ilk baxışdan özünü göstərir. Zavodda əsasən «Saf» brendi ilə qatılaşdırılmış, şəffaflaşdırılmış alma şirəsi (konservantı) istehsal edilir. İllik istehsal gücü 1000 ton olan zavodda istehsal edilən digər məhsullar - tərəvəz konservləri, tərəvəz qelyanatlara, mürəbbələr keyfiyyəti ilə seçilir.

Əl əməyinin məhdudlaşdırıldığı, texnoloji proseslərin avtomatlaşdırıldığı zavodda hər bir

alinyotə başlayan bəzi istehsal müəssisələrinin rayon əhalisinin zəruri istehlak malları ilə təminatında mühüm payı var. Fiziki şəxs Mübariz Verdixanova məxsus Qusar çörək zavodu rayondakı nümunəvi vergi ödəyicilərindən biridir. Zavodda gündəlik 1,5-2 ton yüksək keyfiyyətli çörək istehsal olunur.

İş adamı qəzetimizə açıqlamasında rayonda vergi ödəyicilərinin fəaliyyəti üçün əlverişli mühitin yaradıldığını, xüsusən də vergi orqanları tərəfindən sahibkarlara göstərilən xidmətlərin səviyyəsinin yüksək olduğunu bildirir: «Vergilər Nazirliyi yeganə nazirlikdir ki, bölgələrdə xidmət mərkəzləri fəaliyyətə gətirib. Həmin mərkəzlərdən biri də 2012-ci ildən Qusar rayonunda açılıb. Mərkəzə münəzəm olaraq üz tutan iş adamı kimi deyə bilərəm ki, nazirlik sa-

2014-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsi müzakirə edilir

Milli Məclisdə «Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il dövlət büdcəsi haqqında» qanun layihəsinin və büdcə paketinə daxil olan digər qanun layihələrinin müzakirəsinə başlanmışdır.

Maliyyə naziri Samir Şərifov cari ilin büdcə proqnozlarının icrası, eləcə də 2014-cü ilin dövlət büdcəsinin və icmal büdcəsinin əsas göstəriciləri barədə ətraflı məlumat verərək bildirmişdir ki, gələn il üçün dövlət büdcəsinin gəlirləri ümumi daxili məhsulun (ÜDM) 31,4 faizi həcmində olmaqla 18 milyard 384 milyon manat nəzərdə tutulmuşdur. Dövlət büdcəsinin kəsiri 1 milyard 679 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılmışdır.

2014-cü ildə qeyri-neft sektoru üzrə daxilolmaların dövlət büdcəsi gəlirlərinin tərkibində xüsusi çəkisi cari ilin proqnozu ilə müqayisədə 7 faiz artacaqdır. Dövlət Neft Fondundan edilən transfert nəzərə alınmadan digər mənbələr üzrə dövlət büdcəsinin gəlirləri 2013-cü ilin təsdiq olunan proqnozuna nisbətən 15,9 faiz və yaxud 1 milyard 238 milyon manat çox nəzərdə tutulmuşdur. Gələn il üçün Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə 9 mil-

ri ÜDM-in 34,3 faizi həcmində nəzərdə tutulmuşdur. Xərclərin 54,2 faizi və yaxud 10 milyard 882 milyon manat cari xərclərə, 41,9 faizi və yaxud 8 milyard 401 milyon manat əsaslı xərclərə, 3,9 faizi və yaxud 781 milyon manatı isə dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərə yönəldiləcəkdir.

2014-cü ilin dövlət büdcəsinin xərclərinin tərkibində cari xərclərin xüsusi çəkisi 3,9 faiz artmış, əsaslı xərclərin xüsusi çəkisi isə müvafiq olaraq 3,9 faiz azalmışdır. Dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclər isə eyni səviyyədə saxlanılmışdır. Büdcədə proqramların və tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 9 milyard 526 milyon manat nəzərdə tutulmuşdur. Gələn ilin dövlət büdcəsinin xərclərində sosial yönümlü xərclərin məbləği 5 milyard 337 milyon manat təşkil edəcəkdir. Bu da cari ilə nisbətən 299 milyon manat çoxdur. Sosial yönümlü xərclərin xüsusi çəkisi 26,6 faiz olmaqla cari ilə müqayisədə 1,3 faiz artmışdır. Sahibkarlığın inkişaf etdirilməsinə 150 milyon, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan fermerlərə mikro kreditlərin verilməsi üçün 5 milyon manat, ipoteka kreditləri üçün isə

Gələn il Vergilər Nazirliyinin xətti ilə dövlət büdcəsinə 7 milyard 102 milyon manat daxilolma nəzərdə tutulmuşdur

yard 337 milyon manat transfert nəzərdə tutulmuşdur. 2014-cü ilin dövlət və icmal büdcə gəlirləri hesablanarkən 1 barel xam neftin satış qiyməti 100 ABŞ dolları səviyyəsində nəzərdə tutulmuşdur. S.Şərifov onu da bildirmişdir ki, icmal büdcənin gəlirləri 21 milyard 986 milyon manat təşkil edəcəkdir. Xərclər isə 24 milyard 444 milyon manat nəzərdə tutulmuşdur. 2014-2017-ci illər üzrə ölkənin makroiqtisadi proqnoz göstəriciləri, o cümlədən növbəti ildə ÜDM-in 5,2 faiz, qeyri-neft ÜDM-in isə 10 faiz artım sürəti əsas götürülmüşdür.

2014-cü ildə icmal büdcənin gəlirləri 21 milyard 986 milyon manat təşkil edəcəkdir. Xərclər isə 24 milyard 444 milyon manat nəzərdə tutulmuşdur.

Gələn il Vergilər Nazirliyinin xətti ilə dövlət büdcəsinə 7 milyard 102 milyon manat daxilolma nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da cari ilin proqnozu ilə müqayisədə 702 milyon manat çoxdur. Dövlət Gömrük Komitəsindən dövlət büdcəsinə 1 milyard 510 milyon manat daxilolma proqnozlaşdırılır ki, bu da cari ilə müqayisədə 9,4 faiz artıqdır. Dövlət büdcəsinin yerli gəlirləri 779 milyon manat proqnozlaşdırılmışdır. Dövlət büdcəsinin xərclə-

40 milyon manat ayrılacaqdır. Avropa Olimpiya Oyunlarının və beynəlxalq əhəmiyyətli digər tədbirlərin keçirilməsinə 60 milyon manat ayrılması nəzərdə tutulub.

Azərbaycanın 2014-cü il üçün dövlət büdcəsi layihəsində dövlət sosial müdafiə və pensiya xərclərinin 14 faiz artırılması nəzərdə tutulmuşdur. Pensiya xərcləri üçün 1,142 milyard manat ayrılacaq ki, bu da cari ilə müqayisədə 65 milliyətə qədər artırılacaq. Dövlət büdcəsinin 12,5 faiz, səhiyyə xərclərinin 8,4 faiz, təhsil xərclərinin 8 faiz, mədəniyyət, incəsənət, informatika və idman xərclərinin 7,5 faiz, müdafiə xərclərinin 7 faiz, iqtisadi fəaliyyət xərclərinin 19 faiz, naqliyyat və rabitə xərclərinin 8,7 faiz, mənzil-kommunal təsərrüfatı xərclərinin isə 14 faiz artımı proqnozlaşdırılır. Respublikamızın xarici dövlətlərdəki 57 səfirlik, 5 nümayəndəlik, 9 baş konsulluq orqanlarının saxlanılması üçün 58 milyon manat nəzərdə tutulmuşdur.

Yeri gəlmişkən, Milli Məclisin iqtisadi siyasət komitəsinin dünən keçirilən iclasında Vergi Məcəlləsinə növbəti dəyişikliklərin edilməsi müzakirə olunmuşdur.

Qiymətli kağızlar nağdsız ödəniş vasitəsi kimi..

Hökumət nağdsız ödənişlərlə bağlı həyata keçirilən tədbirlər çərçivəsində qiymətli kağızlardan nağdsız maliyyə aləti kimi istifadə olunmasını da nəzərdən keçirir. Qarşıdakı illərdə qiymətli kağızlar üzrə hesablaşma sisteminin ödəniş sistemləri infrastrukturuna inteqrasiyasının təmin olunması məqsədilə bir sıra stimullaşdırıcı addımların atılması planlaşdırılır.

Qiymətli kağızlar bazarının inkişafına dair ortamüddətli inkişaf strategiyasında iqtisadi layihələrin maliyyələşdirilməsinə qiymətli kağızların cəlb olunması, iqtisadi subyektlərin və əhalinin yığımlarının fond bazarında səmərəli yerləşdirilməsi üçün müvafiq şəraitin yaradılması nəzərdə tutulub.

İqtisadçı Orxan Məmmədovun sözlərinə görə, qiymətli kağızlar bazarı ölkədə maliyyə sisteminin fəaliyyətində böyük rol oynayır. Qiymətli kağızlar ilə hesablaşmalar sisteminin ödəniş sistemləri infrastrukturuna inteqrasiyası bazar iştirakçıları arasında qarşılıqlı öhdəliklər üzrə hesablaşmaların vaxtında və təh-

likəsiz həyata keçirilməklə risklərin aradan qaldırılmasına imkan verir. Aparılan təhlillərə görə, e-ödənişlərin həcminin ilbəil artmasına baxmayaraq, ödəniş sistemləri sahəsində bir sıra zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsinə, mövcud infrastrukturdan və potensialdan, digər maliyyə vasitələrindən daha geniş istifadə olunmasına ehtiyac var.

Ekspertin rəyinə görə, təsərrüfatlararası əməliyyatların nağdsız formada tənzimlənməsinin ən mütərəqqi və sərfəli yolu qeyri-pul alətləri olan qiymətli kağızlardır. Qiymətli kağızların daha aktiv və müştərilər üçün sərfəli olan növləri - səhm, ipoteka istiqrazları, veksellər ti-

kinti, ticarət, xidmət sektorlarında maliyyə əməliyyatlarını tənzimləmək üçün ən yaxşı vasitə hesab edilir. Qiymətli kağızların maliyyə və ödəniş bazarlarına transferi nağd pula olan tələbatın azalmasında mühüm rol oynayır, əməliyyatların nağdsız yolla həyata keçirilməsi maliyyə risklərini minimuma endirir. Bu kağızların buraxılışının artırılması nağdsız vəsaitlərin dövriyyəsinin sürətləndirilməsində, nağd pulların çapı, daşınması, saxlanması və təsərrüfat əməliyyatlarının xərclərinin azalmasında, nəticədə isə iqtisadiyyatın inkişafında əhəmiyyətli rol oynayır. Girovla bağlı prosedurların sadələşdirilməsi, qiymətli kağızların alqı-satqısı üzrə əməliyyatların avtomatlaşdırılması prinsipi əsasında həyata keçirilməsi tərəflər arasında aparılan hesablaşmaların səmərəliliyini və təhlükəsizliyini yüksəltməklə likvidliyin daha çəvik idarə edilməsinə səbəb olacaq. Bu isə ölkədə qiymətli kağızlar üzrə hesablaşmalar sisteminin ödəniş sistemləri infrastrukturuna inteqrasiyasının sürətləndirəcəkdir.

Qiymətli kağızların emissiyasının ar-

tırılması və nağdsız hesablaşmalar bazarında iştirakının təmin edilməsi Mərkəzi Bankın (MB) da başlıca məqsədlərindəndir. MB-dən verilən məlumata görə, «Ödəniş xidmətləri haqqında» qanun layihəsində ödəniş sistemləri sahəsində əlavə tədbirlərin - qeyri-pul alətlərinin, o cümlədən qiymətli kağızların nağdsız dövriyyəyə cəlb olunma imkanları nəzərdə tutulub. Yeni qanunda elektron ödəniş xidmətlərinin institusional bazasının daha da gücləndirilməsi, təqdim olunan xidmətlərin çeşidinin genişləndirilməsi və keyfiyyətinin yüksəldilməsi kimi amillərə xüsusi yer verilib. Bundan başqa, qiymətli kağızlar üzrə hesablaşma sisteminin ödəniş sistemləri infrastrukturuna inteqrasiyasının təmin olunması, hesablaşmaların həyata keçirilməsində müasir texnologiyalara əsaslanan ödəniş mexanizmlərindən istifadə edilməsi ödəniş alətlərinin istifadəsi üzrə stimullaşdırıcı proqramların reallaşmasında nəzərdə tutulan əsas tədbirlərdəndir. Bu məqsədlə elektron pul təşkilatları ilə Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi arasında birgə əməkdaşlığın qurulması

təklif edilir. Avropa ölkələrinin qiymətli kağızlar üzrə tanınmış şirkətlərinin, maliyyə institutlarının, kommersiya banklarının ödəniş sistemləri sahəsində təcrübəsinin öyrənilməsi və tətbiq olunması əsas hədəflərdəndir.

Onu da qeyd etmək ki, «Azərbaycan Respublikasında müasir elektron ödəniş xidmətlərindən istifadənin genişləndirilməsi üzrə 2013-2017-ci illər üçün Dövlət Programı»nda da müasir elektron ödəniş alətləri və texnologiyalardan istifadənin bir istiqaməti kimi qiymətli kağızlardan istifadə tövsiyə edilir. Göründüyü kimi, elektron ödəniş sistemləri ilə bağlı hər iki sonəddin başlıca istiqaməti ölkədə fəaliyyət göstərən bütün təsərrüfat subyektlərinin ödəniş sistemlərinin xidmətlərindən aktiv istifadəsinin təmin etməkdir, dövriyyəyə olan nağd pul kütləsinin həcmi azaltmaqdır. Bu mənada, qiymətli kağızların ölkəmizdə nağdsız hesablaşmalar bazarına cəlb olunması nağdsız cəmiyyətin inkişaf etdirilməsində mühüm vasitələrdən biri ola bilər.

ELBRUS

Azərbaycanın biznes sektoruna inam güclənib

Avropa Komissiyası, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı, digər beynəlxalq qurumların dəstəyi əsasında Mərkəzi Bank (MB) Azərbaycanda biznes mühitinin vəziyyətini araşdırmaq məqsədilə monitoring aparıb.

Ev təsərrüfatlarında həyata keçirilən sorğularda ölkədə real sektorun müxtəlif sahələri üzrə qiymətləndirmələr aparılıb, iqtisadi

olunduğu icmal hazırlayıb.

Sənəddə ölkəmizin biznes sektorunda müsbət dəyişikliklərin baş verdiyi, bir sıra göstəricilərin yaxşılaşdığı, ümumilikdə iqtisadi fəallıqla bağlı nikbin gözləntilərin müşahidə edildiyi qeyd olunur. Bildirilir ki, ötən dövr ərzində faktiki olaraq qeyri-neft sektorunun bütün sahələrində iqtisadi artım müşahidə edilib. İctimai işə sahəsində artım 18,8%, ticarət sahəsində 9,6%, rabitə sahəsində

Biznes İnam İndeksinin 13%-dən çox yüksəlməsinə səbəb olub.

Biznes İnam İndeksinin formalaşmasına həyata keçirilən iqtisadi siyasət, qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, davam etdirilən islahatlar, bir sıra iqtisadi faktorlar təsir göstərir. Biznesə inam və etibarın əsas göstəricilərindən biri sahibkarlığa başlayan şəxslərin qeydiyyatı və sahibkarlıq sektorunda şəffaflığın təmin olunması ilə bağlıdır. Bura, həmçinin, li-

biznesə başlama prosedurlarının sadələşdirilməsi, sahibkarlığın inkişafına mane olan halların aradan qaldırılması ilə bağlı zəruri tədbirlər görülüb. Lisenziyalaşdırma sahəsində Avropanın ən qabaqcıl biznes təcürübəsi öyrənilərək tətbiq olunub, lisenziya verən dövlət orqanları tərəfindən sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olanlara qarşı neqativ hallar aradan qaldırılıb, bürokratik əngəllərə son qoyulub. Sahibkarlığın inkişafına dövlət qayğısının artırılması məqsədilə xüsusi icazə tələb edən fəaliyyət növlərinin sayı kəskin surətdə azaldılıb, lisenziya müddəti uzadılıb, lisenziya verilməsi prosesində dövlət orqanları tərəfindən sui-istifadə hallarına yol verməyə və bu sahədə şəffaflığı təmin edən qaydalar tətbiq edilib. Eyni zamanda, sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatı proseduru əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırılıb.

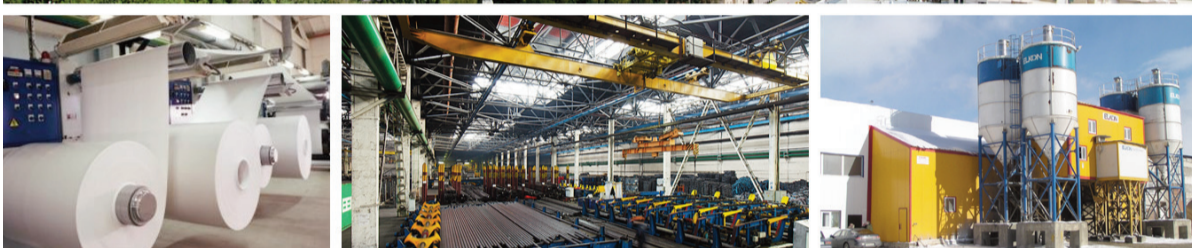
İqtisadçı hesab edir ki, biznes mühitinə dair qanunvericiliyin və inzibati prosedurların təkmilləşdirilməsi, sahibkarlıq sektorunda davamlı islahatların həyata keçirilməsi, elektron xidmətlərin genişləndirilməsi, eləcə də yerli və xarici investisiyaların, müasir texnologiyaların cəlb edilməsi və bu yolla yüksək keyfiyyətli, rəqabət qabiliyyətli məhsulların istehsalı ilə bağlı sistemli tədbirlərin miqyası daha da genişləndirilib. Sahibkarların hüquqlarının müdafiəsi və sahibkarlığın inkişafına mane olan müdaxilələrin qarşısının alınması üçün qətiyyətli addımlar atılıb. Bütün bu faktorlar biznesə inamı gücləndirir.

Son bir ildə sahibkarların hüquqlarının müdafiəsi üzrə qəbul edilmiş qanunlar, digər hüquqi aktlar da biznes mühitinin yaxşı-

laşmasında mühüm rol oynayıb. Ölkə başçısının imzaladığı «Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında» fərman sahibkarlıq fəaliyyətini təşviq etmək və onun inkişafına şərait yaratmaq, sahibkarlara kömək göstərmək, sahibkarların işinə əsaslı müdaxiləni aradan qaldırmaq baxımından əhəmiyyətli qərarlar qəbul edilmişdir. Yəni əcnəbi investorlar tərəfindən ölkəmizin iqtisadiyyatına yatırılan sərmayələrin ümumi həcmi 130 milyard dollara çatıb. Sərmayələrin təxminən 55-60%-i xarici sərmayələrin payına düşür. Yəni əcnəbi investorlar tərəfindən ölkəmizin iqtisadiyyatına yatırılmış sərmayələrin həcmi 50 milyard dollardan çoxdur.

Vergi ödəyicilərinin geniş fəaliyyətinə yaradılan əlverişli şəraitin təmin olunması da biznesə etimadın əsas göstəricilərindəndir. Vergi sistemində tətbiq edilən «bir pəncərə» prinsipi qeydiyyat prosedurlarının sayının azalması və vaxt itkisinin qarşısının alınması şəraitində yaradılıb, nəticədə bu amil sahibkarlıq sektorunda aktivlik fonunda biznesin inkişafına güclü təkan verib. Ödəyicilərin rahatlığının təmin edilməsi, vergi orqanı ilə ödəyici arasında canlı təmasın, uzun vaxt aparan sənədləşmə prosedurlarının minimuma endirilməsi, vergi xidmətlərinin elektron qaydada həyata keçirilməsi, elektron bəyannamə sisteminin tətbiq olunması, vergilərin və dövlət rüsumlarının elektron ödəniş sisteminin yaradılması sahibkarların biznes fəaliyyəti üçün güclü stimula yaradıb. «Vergi partnyorluğu sazişi»nin tətbiqi isə vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında münasibətlərin qarşılıqlı etimada əsaslanan çevik və şəffaf mexanizmlər əsasında qurulmasını təmin edir. Hər iki tərəf arasında güclü etimadın olması biznes mühitinin daha da liberallaşmasına mühüm təsir göstərir.

Elbrus CƏFƏRLİ

bölmələrdəki aktivlik göstəriciləri təhlil olunub. Sorğu ölkənin bütün regionlarını əhatə etməklə respondentlərin gəlir səviyyəsinə, məşğuliyyət növünə, iş rejiminə, təhsilinə, yaşına və cinsinə görə təsnifləşdirilib. MB yekun olaraq 2013-cü ilin ötən 9 ayını əhatə edən iqtisadiyyatın istehsal, ticarət və xidmət sahələrinin də əks

7,1%, tikinti sahəsində 30%, sosial sahədə 3,9%, aqrar sahədə 4,9%, nəqliyyat sahəsində 4,9% təşkil edib. Ümumilikdə, istehsal sektorunda əhəmiyyətli artım meyilləri qeyd alınıb ki, bu da ölkədə biznes sektorunda inamın güclənməsinin təzahürüdür. Nəticədə baş verən müsbət iqtisadi amillər və digər tendensiyalar Azərbaycanın

senziyalaşdırma, tələb olunan sənədlərin sayı və digər komponentlər də daxildir.

İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin Sahibkarlığın inkişafı siyasəti şöbəsinin müdiri Zaur Qasımovun bildirdiyinə görə, son illər ölkədə sahibkarlığın inkişafının sürətləndirilməsi, biznes mühitinin əlverişliliyinin artırılması və

«ASAN xidmət» mərkəzləri həyatımızı asanlaşdırır

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin tabeliyində yaradılan «ASAN xidmət» mərkəzləri az vaxt ərzində vətəndaşların ən çox üz tutduqları və razı qaldıqları ünvana çevrilib.

Mərkəzlərdə dövlət orqanları tərəfindən göstərilən xidmətlər vahid və əlaqələndirilmiş formada həyata keçirilir. «ASAN xidmət» mərkəzlərinin yaradılması vətəndaşların əlavə xərclərinin və vaxt itkisinin azalmasına, dövlət strukturlarına etimadın daha da gücləndirilməsinə, şəffaflığın artırılmasına səbəb olub. Xidmət mərkəzlərində notariat fəaliyyəti, vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının dövlet qeydiyyatı, məhkumluq barədə arayışların verilməsi, sürücülük

pensiyaların təyin edilməsi, daşınmaz əmlakla bağlı əməliyyatların qeydiyyatı, əcnəbiyə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti və daimi yaşamaq üçün icazələrin, habelə haqqı ödənilən əmək fəaliyyətini həyata keçirmələri üçün fərdi icazələrin verilməsi, kommersiya hüquqi şəxslərin və vergi ödəyicilərinin qeydiyyatına alınması kimi xidmətlər göstərilir.

Bu mərkəzlərdə yaradılan özünəxidmət imkanı ilə mərkəzlərdə daim internetə açıq olan kompüterlər vasitəsilə kompüterli olmayan vətəndaşların bütün növ elektron xidmətlərdən yararlanmasına da şərait yaradılır.

Hazırda ölkəmizin paytaxtında üç, eləcə də Sumqayıt və Gəncə şəhərlərinin hərəsində bir «ASAN xidmət» mərkəzi fəaliyyət göstərir. Bakı-

Abşeron, Xızı, Siyəzən və Şabran rayonlarının, Gəncə «ASAN xidmət» mərkəzində isə Şəmkir, Goranboy, Gədəbəy, Kəlbəcər, Xocalı, Samux, Daşkəsən rayonlarından və Naftalan şəhərindən olan sakinlərə xidmət göstərilir.

«ASAN xidmət» mərkəzlərinin təsis edilmədiyi regionlardakı əhaliyə xidmətlərin çatdırılması və mərkəzlərə gəlmədən vətəndaşların xidmətlərdən yararlanmalarının təmin edilməsi üçün zəruri müasir texnoloji avadanlıqlarla təchiz edilmiş irihəcmli xüsusi avtobuslar səyyar formada əhaliyə xidmətlər göstərir. «Səyyar xidmət»in həyata keçirilməsinin əsas məqsədi dövlət xidmətlərinin vətəndaşlara daha rahat, yeni və innovativ üsullarla təqdim olunması, vətəndaşlar üçün əlçatanlığın təmin edilməsi və vətəndaş mənəunluğuna nail olunmasıdır.

vəsiqələrinin dəyişdirilməsi, şəxsiyyət vəsiqələrinin verilməsi və dəyişdirilməsi, ümumvətəndaşlıq pasportlarının verilməsi və dəyişdirilməsi, torpaq kadastrı məlumatları barədə arayışların verilməsi, hüquqi və fiziki şəxslərə arxiv arayışlarının verilməsi, əmək

dakı 1 saylı mərkəzdə Nəsimi, Nərimanov və Binəqədi rayonlarının, 2 saylı mərkəzdə Nizami, Xətai və Suraxanı rayonlarının, 3 saylı mərkəzdə isə Yasamal, Səbail və Qaradağ rayonlarının sakinlərinə xidmət göstərilir. Sumqayıt «ASAN xidmət» mərkəzində

İndiyədək «Səyyar xidmət» 17 mntəqədə olmuşdur, 30 rayonun sakinləri bu rahatlıqdan yararlanıb. Yaxın gələcəkdə səyyar xidmətin əhatə dairəsinin 22 mntəqə üzrə 41 rayonu əhatə etməsi planlaşdırılır.

AYTƏN

Nəqliyyat vasitələrinin sığortası

2013-cü ilin oktyabr ayında Azərbaycanda «avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası» üzrə 2 milyondan çox sığorta ödənişi həyata keçirilmişdir

Ölkədə «İcbari sığorta haqqında» Qanunun tətbiqindən sonra sığorta bazarında aktivlik müşahidə olunur. Müşahidələrə görə, bu sahədə daha çox mürciət olunan avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortasıdır. Bu sığorta növü üzrə sığorta şirkətləri vətəndaşlara müxtəlif sadələşdirilmiş variantlar təqdim edirlər. Sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün sığorta agentinin vətəndaşın çağırışına getməsi, kredit kartı vasitəsi ilə ödənişi hissə-hissə ödəmək imkanının yaradılması və digər təkliflər sığorta şirkətləri arasında gedən rəqabətdən xəbər verir. Avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortasının ölkə ərazisində istifadəsi nəticəsində fiziki şəxslərin sağlamlığına, həmçinin fiziki və hüquqi şəxslərin əmlakına vurulan zərərlərin əvəzinin ödənilməsi məqsədi ilə tətbiq edilir.

Müərrikin silindrinin həcmi 50 sm³-dən artıq olan minik avtomobilləri və onların bazasında istehsal edilmiş digər avtonəqliyyat vasitələri, yük avtomobilləri və onların bazasında istehsal edilmiş digər avtonəqliyyat vasitələri, mikroavtobuslar, avtobuslar və onların bazasında istehsal edilmiş digər avtonəqliyyat vasitələri, motosikletlər və motorrollerlər, trolleybuslar və tramvaylar, traktorlar, yol-tikinti işlərində, meşə və kənd təsərrüfatında istifadə olunan avtonəqliyyat vasitələrinin istifadəsi ilə bağlı üçüncü şəxslər qarşısında mülki məsuliyyətin sığortası icbaridir.

Avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası üzrə sığorta haqları isə minik avtomobillərinin və onların bazasında istehsal edilmiş digər avtonəqliyyat vasitələrinin müərrikin

həcmi 50 sm³-1500 sm³ olduqda fiziki şəxslər üçün 50, hüquqi şəxslər üçün 60 manatdır. Müərrikinin həcmi 1501 sm³-2000 sm³ olduqda müvafiq olaraq 75-90 manat, 2001 sm³-2500 sm³ olduqda 100-120 manat, 2501 sm³-3000 sm³ olduqda 125-150 manat, 3001 sm³-3500 sm³ olduqda 150-180 manat, 3501 sm³-4000 sm³ olduqda 175-210 manat, 4001 sm³-4500 sm³ olduqda 200-240 manat, 4501 sm³-5000 sm³ olduqda 225-270 manat, müərrikin həcmi 5000 sm³-dən çox olduqda isə fiziki şəxslər üçün 250, hüquqi şəxslər üçün 300 manatdır.

Avtobuslar, mikroavtobuslar və onların bazasında istehsal edilmiş digər avtonəqliyyat vasitələri sənətin yerlərinin sayına görə, yük avtomobilləri və onların bazasında istehsal edilmiş digər avtonəqliyyat vasitələri icazə verilən maksimum kütləsinə görə sığorta haqları müəyyənənmişdir. Trolleybuslar və tramvayların sığorta haqları isə fiziki şəxslər üçün 100, hüquqi şəxslər üçün 120 manat, motosikletlər və motorrollerlər müvafiq olaraq 50-60 manat, qoşqular və yarımqoşqular 25-30, traktorlar, yol-tikinti işlərində istifadə olunan avtonəqliyyat vasitələri üçün 50-60 manat müəyyənənmişdir.

Bu sığorta növü üzrə sığorta məbləğləri bir fiziki şəxsin sağlamlığına dəyən zərər üzrə və üçüncü şəxslərin əmlakına dəyən zərər üzrə ayrı-ayrılıqda 5 min manat

dır. İcbari Sığorta Bürosunun məlumatına görə, ötən ay ərzində büronun iştirakçıları olan sığorta şirkətləri tərəfindən «Avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası» üzrə 1737 sığorta tələbi ilə bağlı 2.301.982 manat məbləğində sığorta ödənişi həyata keçirilmişdir. Təmin olunmuş sığorta tələblərinin və həmin tələblər üzrə həyata keçirilmiş sığorta ödənişlərinin zərərinin növü üzrə bölgüsü isə belədir: nəqliyyat vasitəsinə dəyən zərər üzrə sığorta tələblərinin sayı 1641, sığorta ödənişlərinin məbləği 2.125.711; əmlak dəyən zərər üzrə sığorta tələblərinin sayı 43, sığorta ödənişlərinin məbləği 58.622; sağlamlığa dəyən zərər üzrə sığorta tələblərinin sayı 39, sığorta ödənişlərinin məbləği 47.649; şəxsin ölümü üzrə sığorta tələblərinin sayı 14, sığorta ödənişlərinin məbləği 70.000 manat olmuşdur.

Oktyabr ayında avtomobillərə dəyən zərərlərə görə verilmiş sığorta ödənişlərinin orta məbləği 1295 manat olmuşdur. Ümumilikdə cari ilin yanvar-oktyabr ayları ərzində sığorta şirkətləri tərəfindən avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası üzrə 14.308 sığorta tələbi ilə bağlı 19.809.138 manat məbləğində sığorta ödənişi həyata keçirilmişdir.

A.NƏBİYEVA

Mehdi Babayev

«Professional MÜHASİB» jurnalının baş redaktoru, audit üzrə mütəxəssis

Audit

Mənfəət vergisinin bəyannaməsində istehsal məsrəflərinin əks etdirilməsinin auditi

Əvvəli ötən sayımızda

Növbəti hesabat ilində əvvəlki hesabat dövrlərində anbar mədaxil edilmiş hazır məhsul satıldığı halda, həmin hazır məhsulun maya dəyərini tərkibində əvvəlki ildən formalaşmış əməkhaqqı, sosial sığorta xərci, elektrik enerjisi və digər yuxarıda sadaladığımız xərclər növbəti ilin mənfəət vergisi bəyannaməsinin müvafiq xərc maddələrində əks etdirilməlidir. Deməli, aydın olur ki, növbəti hesabat ilində satılan hazır məhsulun həcmi həmin ildə istehsal olunan hazır məhsulun həcmindən (miqdarından) çox olarsa, çox olan həcm müvafiq xərclər (əvvəlki ilin istehsal məsrəfləri) növbəti ilin mənfəət vergisinin bəyannaməsində artıq məbləğ kimi təzahür edə bilər, ancaq bu, uyğunsuzluq hesab edilməməlidir.

Bunu bir misalla izah edək. Tutuq ki, vergi ödəyicisində əməliyyatlar aşağıdakı kimi baş vermişdir:

MƏZMUN	DEBET	KREDİT	MƏBLƏĞ
İstehsalatda əməkhaqqı xərcləri	istehsalat xərcləri	əməkhaqqı borcları	1000
İstehsalatda 22% sosial sığorta xərcləri	istehsalat xərcləri	sosial sığorta üzrə borcları	220
İstehsalatda elektrik, qaz, su, yanacaq xərcləri	istehsalat xərcləri	materiallar	800
İstehsalatda icarə xərcləri	istehsalat xərcləri	icarə öhdəlikləri	300
İstehsalatda digər xərclər	istehsalat xərcləri	kassa	400
İstehsalatdan 10 ədəd hazır məhsul mədaxil olunub (1000+220+800+300+400)	hazır məhsul	istehsalat xərcləri	2720
Hesabat dövründə 6 ədəd hazır məhsul satılıb – 1 ədədin satışı qiyməti 350 manat	debitor borcları	satış	2100
Satılmış 6 ədəd hazır məhsulun maya dəyəri (272 manat x 6 ədəd)	satışın maya dəyəri	hazır məhsul	1632

Göründüyü kimi, 10 ədəd hazır məhsulun 2720 manata bərabər maya dəyərini tərkibində əməkhaqqı, sosial sığorta haqqı, elektrik enerjisi, qaz, su, yanacaq sərfi və icarə xərclərinin ümumi həcmi 2320 manat olmasına baxmayaraq, satılmış 6 ədəd hazır məhsulun 1632 (2720 manat / 10 ədəd x

6 ədəd) manata bərabər maya dəyərini tərkibində sadalanan xərclərin ümumi həcmi (xüsusi çəkisi) 979,20 (1632 manat / 10 ədəd x 6 ədəd) manatdır. Ona görə də Vergi Məcəlləsinin müddəalarına uyğun olaraq, 6 ədəd hazır məhsulun təqdim olunması üzrə gəlirin öldü edilməsi ilə bağlı sadalanan xərclər 979,20 manat hesab edilməlidir. Bu məbləğ də mənfəət vergisi bəyannaməsinin gəlirlərinin öldü olunması ilə bağlı xərc hissəsində müvafiq sətirlərdə əks etdirilməlidir. Qalan 652,80 (1632 - 979,20) manat sadalanan xərclər isə ehtiyat kimi saxlanılan 4 ədəd hazır məhsulun 1088 (2720 - 1632) manata bərabər maya dəyərinin tərkibində formalaşmışdır. Bu dəyər də 1N-li əlavədə 1.3.1 «hazır məhsul» sətiri üzrə müvafiq xanada əks etdirilən məbləğin tərkibində dolayısı ilə öz əksini tapır. Bizim misal üzrə ümumilikdə hesablanan 1000 manat əməkhaqqının satılan 6 ədəd hazır məhsulun tərkibin-

raq, həmin hesabat dövrünün mənfəət vergisinin bəyannaməsinə əməkhaqqı xərcləri 600 manat göstəriləcəkdir və bu fərq uyğunsuzluq yarada bilər, lakin bu kimi qiymətləndirilməməlidir.

Daha aydın başa düşülməsi üçün sadə bir misal göstəririk. Fərz edək ki, hesabat dövründə hüquqi şəxs tərəfindən istehsal fəaliyyəti ilə əlaqədar işçilərə 3000 manat əməkhaqqı, 5000 manat material məsrəfləri və 2000 manat digər xərclər çəkilərək cəmi 10000 manat dəyərində hazır məhsul istehsal edilmişdir. Lakin hesabat dövründə hazır məhsul satışı olmamışdır və o, növbəti hesabat dövründə satılmışdır. Belə olan halda, həmin hesabat dövrü üzrə mənfəət vergisinin bəyannaməsində hazır məhsulun maya dəyərini formalaşdırmaq üçün əməkhaqqı, material və digər xərclər əks etdirilməyəcəkdir. Buna baxmayaraq, hesabat dövrünün maddəli ilə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsində əməkhaqqı məbləği əks etdirilməlidir.

Lakin növbəti hesabat ilində cari hesabat dövründən qalan hazır məhsul satıldığı halda, həmin məhsulun 10000 manata bərabər maya dəyərini tərkibində formalaşmış 3000 manat əməkhaqqı, 5000 manat material məsrəfləri və 2000 manat digər xərclər növbəti ilin mənfəət vergisi bəyannaməsinin müvafiq xərc maddələrində əks etdiriləcəkdir. Deməli, növbəti hesabat ilində satılan hazır məhsulun həcminə müvafiq 10000 manat məsrəf məbləği növbəti mənfəət vergisinin bəyannaməsində artıq məbləğ kimi təzahür edə bilər, ancaq bu, uyğunsuzluq hesab edilməməlidir. Məsələn, belə halda növbəti hesabat dövrünün maddəli ilə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsində əməkhaqqı göstəricisi mənfəət vergisi bəyannaməsindəki əməkhaqqı göstəricisindən 3000 manat az əks etdirilə bilər və bu, düzgün hesab olunmalıdır.

vergi təqvim

NOYABR						
I	II	III	IV	V	VI	VII
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Qeyd: Verginin ödənilməsi və bəyannamənin verilməsi müddətinin sonuncu günü təqvimdə göy rənglə seçilmişdir. Həmin gün istirahət və ya bayram gününə düşdüyü halda, növbəti iş gününə keçirilmişdir.

Ödənilən vergi:

15 noyabr - «5», «(5)» və «6».
20 noyabr - «(1-1)», «3», «4», «8», «10.1», «10.2» və «10.3»

«(1-1)» - Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə): Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabat dövrü rübdür. Xüsusi notariuslar tərəfindən hər ay ərzində aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablanmalı, hesablanmış vergi məbləği isə növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.

«3» - Əlavə dəyər vergisi: ƏDV üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəyən vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsini hər hesabat dövrü üçün hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir. «4» - Aksiz vergisi: Aksizlər üzrə hesabat dövrü təqvim ayıdır. Aksizli mallar istehsal edildikdə hər hesabat dövrü üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir. «5» - Əmlak vergisi: Əmlak vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ilidir. Əm-

lak vergisi ödəyicisi olan hüquqi şəxslər cari vergi ödəmələri kimi hər rübdün ikinci ayının 15-dən gec olmayaraq əvvəlki ildəki əmlak vergisinin 20 faizində dövlət büdcəsinə vergi ödəyirlər. Əvvəlki hesabat ilində əmlak vergisi ödəyicisi olmayan və növbəti ildə bu verginin ödəyicisi olan, habelə yeni yaradılmış və əmlak vergisi ödəyicisi olan hüquqi şəxslər əmlakın öldü edildiyi rübdən sonra hər rübdün ikinci ayının 15-dən gec olmayaraq həmin əmlaka görə hesablanmalı olan illik əmlak vergisi məbləğinin 20 faiz miqdarında cari vergi ödəmələrini həyata keçirirlər. Cari vergi ödəmələri vergi illi üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir. «6» - Torpaq vergisi: Torpaq vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ilidir. İllik torpaq vergisinin qalan hissəsini noyabr ayının 15-dən gec olmayaraq hüquqi şəxslər dövlət büdcəsinə, fiziki şəxslər yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödəyirlər. «8» - Mədən vergisi: Mədən vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. Mədən vergisinin ödəyicisi hesabat ayı üçün faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyə-

lərə mədən vergisinin bəyannaməsi verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kəpirc-kirəmi gilləri, tikinti qumları, çirniq xammalı aid edilir. «10.1» - Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi: Muzdlu işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar muzdlu işləyən fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisini hesablamalı və hesablanmış məbləği növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. «10.2» - Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənbəyində tutulan vergi: Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta haqları ödəyən sığortacılar fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisi hesablamalı və hesablanmış məbləği növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. «10.3» - Ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər: Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar qeyri-dövlət pensiyaları və ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunan digər ödəmələri verərkən bu gəlirlərdən vergini tutmalı, tutulmuş məbləği gəlirin ödənilməsi rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə köçürməlidirlər.

Bank və kassa əməliyyatlarının uçota alınması üzrə tövsiyə olunan ikili yazılış texnikası

Xanbaba Quliyev,

Auditorlar Palatasının üzvü

Pul bir varlıq olaraq maddi aktivdir və maliyyə hesablarında aktiv elementi kimi əks etdirilir. Pulun hərəkəti ilə bağlı maliyyə-təsərrüfat əməliyyatlarının uçotu MMUS-lara uyğun olaraq verilən hesablarda planında ən çox hallarda 221 №-li «Kassa», 222 №-li «Milli valyutada bank hesabı», 224 №-li «Xarici valyutada bank hesabı» hesablarında aparılır və pul ilə bağlı məbləğ göstəriciləri də bu hesablardan istifadə etməklə ikili yazılışlar edilir.

Mühasiblər üçün maraqlı olan cəhət pul hesablarının debeti ilə

lارının rahat transfer olunmasını təmin edən ikili yazılışların verilməsi texnikası da düzgün müəyyən edilmişdir. Ümumiyyətlə, ikili yazılışların verilməsi texnikasının müəyyən edilməsinin əhəmiyyəti ondadır ki, mühasib əməliyyatların uçotu üzrə vahid taktikaya vərdiş edir və bu da işin aparılmasını sürətləndirir. Məsələn, mühasib vərdiş etsə ki, xərc hesablarının debeti pul hesabları ilə deyil, yalnız öhdəliklərlə müxəbirləşə bilər və əgər səhv buraxılıbsa, deməli, bu, ancaq öhdəliklərlə bağlı ola bilər. Bunu yadda saxlamaq daha rahatdır.

İkili yazılışların verilməsini asanlaşdırmaq və bu zaman çox düşünməyə məruz qalmamaq üçün pul

• bizə borclu (bizə pul verməli) olan şəxslərdən (debitor borclar və verilmiş borclar);

- bizə əvəzsiz pul (yardım) verən şəxslərdən (sair əməliyyat gəliri);
- bizə borc pul verən şəxslərdən (faiz xərcləri yaradan borclar);
- pulun yerləşməsi kimi bizi digər pul hesabımızdan;
- pul şəklində pay qoyuluşu kimi pul verən təsisçilərdən, səhmdarlardan (nizamnamə kapitalının ödənilməsi).

Pul hesabına vəsait daxil olan kimi vəsaitin bu beş istiqamətdən hansına aid olduğunu mühasib birinci olaraq müəyyən etməlidir (təsəvvür etməlidir).

II. Yuxarıda göstərilən beş istiqamətin hər biri maliyyə hesabatlarının aşağıdakı elementlərinə uyğun gəlir:

1. Bizə borclu (bizə pul verməli) olan şəxslər aşağıdakı «qismüddətli» bölmədə debitor borclu olanlardır», hansı ki, onların bizə borclu qalma ehtimalları yaranır və ya yaranabilir:

- bizdən mal (hazır məhsul) alan alıcılar;
- bizdən göstərdiyimiz xidmətləri qəbul edən sifarişçilər;
- bizdən gördüyümüz işləri qəbul edən sifarişçilər;
- bizə yuxarıda göstərilməyən sair hadisələrə görə pul (cərimə, faiz) verməli olan şəxslər;
- bizdən borca pul alan şəxslər
- bizdən mal (iş, xidmət) almaq üçün əvvəlcədən bizə avans verən şəxslər.

Göründüyü kimi, bu istiqamət üzrə bizə daxil olan pulların hamısı müxtəlif adlarla ifadə olunan borclu statusundakı hüquqi və fiziki şəxslərlə əlaqəlidir. Yaxud da bunu hesablar planı üzrə cədvəldəki hesablar da görə bilərik.

Davamı növbəti sayımızda

Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) uçot məlumatlarının onlayn dəyişdirilməsi

Nazirlər Kabinetinin «Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən konkret sahələr üzrə elektron xidmətlər göstərilməsi Qaydaları»na və «Elektron xidmət növlərinin Siyahısı»nın təsdiq edilməsi haqqında» müvafiq qərarlarına əsasən, Vergilər Nazirliyinə 57 növlü elektron xidmətin göstərilməsi həvalə edilmişdir. Nazirlik tərəfindən 46 növlü elektron xidmət vətəndaşların istifadəsinə verilmişdir. Bu günlərdə isə daha 5 elektron xidmət üzrə inzibati rəqləmələrin layihələri hazırlanaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi ilə razılaşdırılıb. Bununla da istifadəyə verilən xidmətlərin sayı 51-ə çatıb.

Bu yazıda yeni xidmətlərdən biri - «Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) uçot məlumatlarının onlayn dəyişdirilməsi» elektron xidməti barədə ətraflı məlumat verilir.

Bu xidmət Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada eyniləşdirilmə (VÖEN) almış şəxslərin istifadəsinə verilib. Vergilər Nazirliyinin (www.e-taxes.gov.az) rəsmi internet sahifəsində və elektron hökumət portalında (www.e-gov.az) təqdim edilən xidmət ödənişsiz həyata keçirilir. Xidmətin göstərilməsi üçün vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) uçot məlumatlarında dəyişikliklərin edilməsi barədə ərizə tələb olunur. İnteraktiv xidmətlərin istifadəçilərinin Vergilər Nazirliyi tərəfindən verilməsi üçün ərizə tələb olunur. İnteraktiv xidmətlərin istifadəçilərinin Vergilər Nazirliyi tərəfindən verilməsi üçün ərizə tələb olunur. İnteraktiv xidmətlərin istifadəçilərinin Vergilər Nazirliyi tərəfindən verilməsi üçün ərizə tələb olunur. İnteraktiv xidmətlərin istifadəçilərinin Vergilər Nazirliyi tərəfindən verilməsi üçün ərizə tələb olunur.

Daha sonra isə fəaliyyət növü sistemə daxil edilir. Ekranın uyğun hissəsində «Əlavə et» düyməsi sıxılır. Bu halda siyahının əvvəlinə yeni boş sətir əlavə olunur. «Növlü» sütununda siyahıdan əlaqə məlumatının (ev telefonu, iş telefonu, elektron ünvan və sair) növü seçilir. Siyahıdan ərazinin və ya mobil operatorun telefon kodu seçilir. Növbəti sətirdə seçilmiş növlə uyğun olaraq telefon nömrəsi və ya elektron ünvan barədə məlumat sistemə daxil edilir. Məlumat bazasına istənilən sayda telefon nömrəsi və elektron ünvan barədə məlumat daxil etmək mümkündür.

Daha sonra isə fəaliyyət növü sistemə daxil edilir. Ekranın uyğun hissəsində «Əlavə et» düyməsi sıxılır. Bu halda siyahının əvvəlinə yeni boş sətir əlavə olunur. «Kodu» sütununda fəaliyyət növünün kodu sistemə daxil edilir.

vəsaitlərinin daxil olmasına dair aşağıdakı izahlara diqqət yetirək.

I. İlk növbədə yadda saxlamaq lazımdır ki, köklü olaraq pul mədaxili axını (pulların gəlişi) aşağıdakı istiqamətlərdən ola bilər:

Sistem tərəfindən uyğun fəaliyyət növünün adı ekrana çıxarılır. Səhv fəaliyyət kodunun sistemə daxil edilməsinə icazə verilmir.

Məlumatın silinməsinə gəlincə isə deyək ki, həm əlaqə məlumatları, həm də fəaliyyət növləri barədə məlumatlar eyni qayda ilə silinir. Bu məqsədlə hər iki halda «Seçim» qrafasında uyğun sətirin qarşısına işarə qoyulur və «Seçilmişləri sil» düyməsi sıxılır. Eyni vaxtda həm yeni məlumatları sistemə daxil etmək, həm də mövcud məlumatları məlumat bazasından silmək mümkündür.

Məlumat dəyişikliyi ilə bağlı bütün əməliyyatlar başa çatdıqdan sonra «İrəli» düyməsi sıxılır. Bu halda daxil edilmiş məlumatların yoxlanılması üçün təsdiqləmə ekranı gəlir. İstifadəçi doğruluğuna əmin olduqda məlumatları təsdiqləmək üçün «Qəbul» düyməsini sıxır. Əks halda, imtina etmək üçün «İmtina» düyməsi icra edilir. Təsdiqləndikdən sonra ekrana «Vergi ödəyicinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) məlumat dəyişikliyi» ərizəsinin icraya qəbul edilməsi barədə «Bildiriş» çıxır.

Onlayn rejimdə məlumat dəyişikliyi barədə təqdim edilmiş ərizə üzrə məlumatlar Vergilər Nazirliyinin Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemində daxil edilmişdir. Vergi ödəyicisi tərəfindən daxil edilmiş telefon nömrələri bəlli sayda rəqləmədən az ola bilməz. Təsərrüfat subyektinin (obyektinin) fəaliyyət növü vergi ödəyicisinin fəaliyyət növləri arasında olmalıdır. Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) əvəli fəaliyyət növü olmalıdır və həmin fəaliyyət əsas fəaliyyət kimi qeyd edilməlidir. Əks hallarda təsərrüfat subyektinin (obyektinin) məlumat dəyişikliyi ərizəsinin icraya qəbul edilməsindən imtina edilir.

AYTƏN

beynəlxalq panoram

Rusiyada neft sektoru üzrə vergi islahatı müzakirə olunur

məyə başlanmamış İmilorsk yatağında istifadə olunmasını təklif edib. «Lukoil»un planına görə, bu yatağın istismara verilməsi vergi qanunvericiliyindən asılı deyildir, çünki vergi hansı formada tətbiq edilir-edilsin, şirkət yatağı istismara verməyi nəzərdə tutur. Yeni islahatın İmilorsk yatağında tətbiqi şirkətə əlavə maliyyə gəliri əldə etməyə imkan yaradacaq. Neft-qaz araşdırmaları mərkəzinin direktoru D.Borisov bildirmişdir ki, əlavə dəyər vergisi sxeminin

Yaxın gələcəkdə ölkədə neft sektoru üzrə fiskal qanunvericiliyin dəyişdirilməsi nəzərdə tutulub.

Baş nazir D.Medvedev məmurlara göstəriş vermişdir ki, mövcud vergitutma sisteminin və faydalı qazıntıların çıxarılması üçün verginin yerinə əlavə dəyər vergisinin tətbiqinin məqsəduyğunluğunu hərtərəfli şəkildə təhlil edib qiymətləndirsinlər.

Ekspertlərin hesabına görə, belə bir islahat keçirilsə, neft şirkətləri hazırkı vergi yükünün 36%-nə qədərini qənaət edə bilərlər. Energetika naziri A.Novak neft-qaz kompleksi

si üzrə vergi islahatının sürətləndirilməsini təklif etmişdir. Bu islahatların aparılmasını ölkənin neft sənayesi təmsilçilərinin xahiş etməsi ilə yanaşı, «Rusiya Federasiyasının 2030-cu ilə qədər enerji strategiyası»nda da vergilərin niyə zəmlənməsi ilə bağlı mövcud sistemdə dəyişikliyin aparılması nəzərdə tutulub.

Vergi tutulması üzrə təklif edilən sistemin köməyi ilə islahatlar həyata keçirərək neft çıxaran inkişaf etmiş ölkələrin əksəriyyəti müsbət nəticələr əldə ediblər. RF Energetika Nazirliyində əlavə dəyər vergisinin tətbiqi layihəsinin 2013-cü ilin sonuna qədər

işlənib hazırlanması, həmin modelin gələcək il ərzində sınaqdan keçirilməsi, iki ildən sonra isə tətbiqinin reallaşdırılması planlaşdırılıb.

Bu təşəbbüsə hələlik maliyyə naziri A.Sulianov münasibət bildirməyib. O, neft sahəsində hazırda mövcud olan sistemə dəyişiklik etməyin təsəvvürü deyil. Nazirin sözlərinə görə, faydalı qazıntıların çıxarılmasından vergi yığılması hesabına dövlət tövbü faiz götürür, verginin yalnız mənfəətə qoyulması isə büdcə gəlirlərinin nəzərə alınması ilə bağlıdır.

«Lukoil» şirkəti təklif olunan dəyişikliyin hələlik işlə-

köməyi ilə neftçıxarma sahəsində innovativ texnologiyaların tətbiq olunmasına güclü stimül yaradıla bilər - bu sxem əsasən, vergi həcmi hər barel neft üçün 45 dollardan artıq ola bilməz, ancaq hazırda bir barel neftin qiyməti 110 dollar olduğuna görə vergi 77 dollara qaldırılıb. Neftin qiymətinin hər barel üçün 90 dollardan az olacağı təqdirdə isə 25 dollardan artıq vergi tutula bilməz. Hazırda Rusiyada vergitutmanın balanslaşdırılması məsələsinin həlli üzərində iş aparılır.

Ukraynaya vergi dərəcələrini azaltmamaq tövsiyə edilir

Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) Ukrayna hökumətinə məsləhət görmüşdür ki, büdcə kəsiri məqbul həddə çatana qədər vergi dərəcələrini azaltmasın. Fond missiyasının rəhbəri Nikolay Georgiyevin rəsmi bəyanatında bu məsələ xüsusi vurğulanmışdır. Bəyanatda xarici iqtisadi münasibətlərin nizamlanmasına maliyyə ayırmaq və yardım etmək üçün büdcənin mühüm ehtiyaclarını aradan qaldırmaq naminə fiskal konsolidasiyaya nail olmağın zəruriliyi göstərilmişdir. «Konsolidasiyanın güc-

ləndirilməsi büdcə xərclərinin yüksək səviyyəsinə (ÜDM-in təxminən 50%-i) uyğunlaşdırılmalıdır: büdcə sektorunda əməkhaqqı fondu və iş yerlərinin sayı azaldılmalı, subsidiyalar ixtisar edilməli, mal və xidmətlərin alınmasına ayrılan xərclər aşağı salınmalıdır», - bəyanatda deyilir. Qeyd edək ki, Ukraynanın Vergi Məcəlləsində 2014-cü il yanvarın 1-dən mənfəət vergisinin dərəcəsinin 19%-dən 16%-ə, əlavə dəyər vergisinin dərəcəsinin isə 20%-dən 17%-ə endirilməsi nəzərdə tutulub.

Fast-fud yeməklərə vergi tətbiq edilib

Meksika Konqresi yarımfabrikat yemək və alkoqolsuz içki istehsalçılarına əlavə vergi tətbiq etmişdir. Ölkə qanunvericiləri bu addımın atılması büdcə gəlirlərini artırmaqla yanaşı, vətəndaşlar arasında kökəlmə və diabetin yayılmasına qarşı mübarizə tədbiri kimi izah edirlər. Hazırda Meksikanın yaşlı əhəlisinin böyük hissəsi bu problemdən əziyyət

çəkir. İndi köklükdən əziyyət çəkənlərin nisbətində görə Meksika ABŞ-a çatmışdır.

Fast-fud və şirin içkilərə yeni vergilərin qoyulması prezident Enrique Penya Nyetonun təklif etdiyi vergi islahatlarına aiddir. Vergi islahatları proqramında yüksək məvacib alan işçilərin gəlirlərindən tutulan verginin artırılması da xüsusi vurğulanır.

Tütün məhsullarına aksizin dərəcəsi qaldırılacaq

RF Səhiyyə Nazirliyi siqaret bahaşdırmaq üçün aksiz dərəcələrinə yənidən baxılmasını təklif etmişdir. Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik kimi irəli sürülmüş bu təklif artıq qanun layihəsi formasına salınmışdır. Burada əsas məqsəd kimi Rusiya vətəndaşlarının siqaret çəkməkdən daşındırılması göstərilir. Səhiyyə Nazirliyinin mövqeyinə görə, insanları siqaret çəkməyə təhrik edən amillərdən biri ölkədə tütün məhsullarının ucuz olmasıdır.

Qeyd olunmuşdur ki, sört addımların atılmasının zəruriliyi statistikanın ürəkəçən olmaması ilə bağlıdır: hazırda Rusiya əhəlisinin 40%-i siqaret çəkir. 18 yaşdan 24 yaşadək oğlanların 68%-i, qızlarınsa 38%-i bu zərərli vərdişə qurşanıb. Oktyabr ayında Prezident Vladimir Putin tütün məhsulları üçün aksiz dərəcələrinin 1,5 dəfə artırılması barədə sxemi təsdiqləmişdi. İndi ekspertlərin ehtimallarına görə, ehtiyatla yanaşılması gərəkdir. Gömrük İttifaqı ölkələrindən ucuz siqaretin qanunsuz yolla Rusiya ərazisinə gətirilməsidir.

Böyük Britaniyada kompüter oyunlarına vergi güzəştləri tələb olunur

Hökumət yerli kompüter oyunları istehsalçılarına vergi öhdəliklərinə 25% güzəştin müəyyən edilməsi ilə bağlı təklifləri nəzərdən keçirir. Sıralarında 600-dən çox şirkəti birləşdirən kompüter oyunları istehsalçıları Avropa Federasiyası öz rəsmi bəyanatında bu sahəyə vergi güzəştlərinin tətbiqini dəstəklədiyini, bunun həm iqtisadi, həm də mədəni əhəmiyyətini qeyd edib. Vurğulanıb

ki, əvvəllər Fransa və Kanada hökumətləri belə vergi güzəştlərini tətbiq edib və bunun neqativ nəticəsi olmayıb. Britaniya istehsalçılarına güzəştlərin verilməsi bütün Avropa üçün əhəmiyyətlidir, çünki uzun müddət kompüter oyunları bazarını məhz Böyük Britaniya istehsalçıları formalaşdırsa da, hazırda bir çox studiyalar əlverişli vergi rejiminə görə öz fəaliyyətini qeyd edib. Vurğulanıb

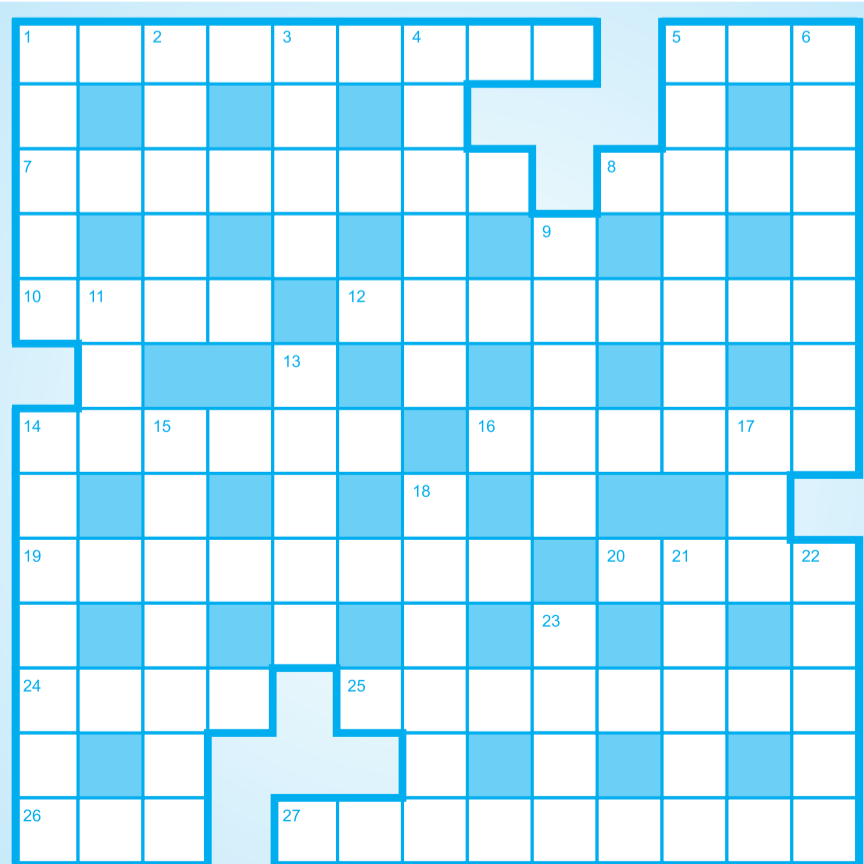
İspaniya vergitutma modelinə yenidən baxacaq

Hökumət 2015-ci ildə fiziki şəxslər üçün vergi tutulması modelini yenidən nəzərdən keçirəcək. «Dəyişikliklər vergi tutulan gəlirləri əhatə edəcək ki, bu da üzvlük haqlarının həcmi azaltılmalıdır», - İspaniyanın maliyyə naziri Kristobal Montoro bildirmişdir.

Bir sıra vergilərin dərəcələrinin azaldılması və maliyyə islahatlarının həyata keçirilməsi gözlənilərkən 2012-ci ildə gəlir vergisi böhran əleyhinə tədbir kimi artırılmışdır. Hazırda bu proses 2014-cü ilə qədər uzadılmışdır. K.Montoronun sözlərinə görə, İspaniyanın resessiyadan çıxması gəlir vergisinin dərəcəsinə dəyişdirməyə şərait yaradır. Dəyişikliyə vergiyə cəlb

olunan gəlirin yeni səviyyəsinin müəyyənəndirilməsi, gəlirlərdən asılı olaraq müxtəlif dərəcələrin tətbiqi daxil edilə bilər. «2015-ci ildə həyata keçiriləcək bu dəyişikliklə 2014-cü ildə müqayisədə ekvivalent əsasda azalma olacaq, - nazir bununla ƏDV-nin gələcək artımının istisna edildiyini bildirmişdir. - Biz o vergiləri artırmışıq ki, onların artırılması zəruri olub. Bizə tələbi bərpa etmək lazımdır».

Qeyd edək ki, İspaniyada altı il əvvəl iqtisadi enmə başlayan bəri vergi dəyişiklikləri 50 milyard avro azalmışdır. Ölkə 2013-cü ilin üçüncü rübündə iki il davam edən resessiyadan çıxmışdır. İspaniya hökumətinin gözləntisinə görə, ölkə iqtisadiyyatı 2014-cü ildə 0,7% artacaq.

krossvord

Yuxarıdan aşağı: 1.Avstraliyaya bağlı olan adalar qrupu; 2.Fars dilində şeirlər yazmış, Qacarlar dövründə Şirazda yaşayan gürcü əsilli şair; 3.Balıq növü; 4.E.ə. 728-ci ildən 549-cu ilədək Azərbaycan ərazisində mövcud olmuş qədim dövlət, Şorqədə ilk imperiya; 5.İngilis naturalisti, yazıçı. Cersi zooparkının yaradıcısı. Hazırda «Vəhşi Təbiət Fondu» beynəlxalq təşkilat onun adını daşıyır; 6.Sənət və elm adamlarına himayədarlıq edən şəxs; 9.Akkad mifologiyasında tanrı, ilahə; 11.XIII əsrdə Hülakülər (Elxanilər) zamanında vəzir Əlişah tərəfindən tikilmiş qala; 13.Komandalar arasında oval bir topun əl və ayaqlarla nəzarət edilərək hesab artırılması əsasında koman-

da oyunu; 14.Yaponiyada feodalizm dövründə böyük torpaq sahibləri, daymyodan başlayaraq, ən kiçik zadəgana qədər böyük bir təbəqənin adı; 15.İngiltərədə 1888-ci ildə yaradılmış futbol klubu; 17.Danimarka, Norveç və İsveçdə 1/100 krona bərabər xırda pul vahidi; 18.Vahidliyi və ona daxil olan elementlərinin sıx bağlılığı olan müəyyən bir ərazi; 21.Qədim şumerlərin Kış şəhərinin mifik padşahı. E.ə. III minilliyin əvvəlində hakimiyyətdə olduğu bildirilir; 22.Bitki növü; 23.Rusiya Federasiyasının Kemerovo vilayətində çay.

Soldan sağa: 1.Yeraltı sərdəb; 5.Evin örtüyü; 7.ABŞ-da ştat; 8.Qədim yunan mifolo-

giyasında məhəbbət və şəhəvt tanrısı; 10.Yəmən ərazisində eramızdan əvvəl II minilliyin sonundan - 115-ci ilə qədər iqtidarda olmuş tarixi dövlət; 12.Fizik, Nobel mükafatı laureatı; 14.Azərbaycan mühərriklə təchiz olunan ikitəkərli nəqliyyat vasitəsi; 16.Şekspir faciələrindən birinin qəhrəmanı, Azərbaycanda geniş yayılmış kişi adı; 19.Kimyəvi element; 20.Amerika avtomobil markası; 24.Fransada şəhər; 25.«Hacı Qara»da (film, 1929) - Hacı Qara obrazını canlandırmış aktyorun adı (1883-1954); 26.İnsanların və nəqliyyatın hərəkət etdiyi yer; 27.Sent-Vinsent adasının ən böyük şəhəri və portu. Sent-Vinsent və Qrenadina-nın paytaxtı.

Tərtib etdi: Rafael

Qazetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1.Tayqa; 2.Kövər; 3.Oyna; 4.İquana; 5.Paritet; 6.Kapitan; 9.Atlet; 11.Qul (Əli); 13.Opita; 14.Eskadra; 15.Leykoma; 17.Uxa; 18.Turnir; 21.Metro; 22.Litva; 23.Kupe.

Soldan sağa: 1.Tektonika; 5.Pik; 7.Yuventus; 8.Trap; 10.Aqra; 12.İnstitut; 14.Ellips; 16.Neptun; 19.Keyptaun; 20.Amal; 24.Diod; 25.Annuitet; 26.Aqa; 27.Barselona.

idman

Gənc velosipedçilər bayrağımızı dalğalandırdılar

Noyabrın 9-da 14-17 yaşlı oğlan və qızlar arasında «Bayrağımız qürur mənbəyimizdir» adlı velosiped yarışını keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti yanında Dövlət Bayrağı Meydanı Kompleksi İdarəsi və Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasi-

yasının birgə təşkil etdiyi yarış Azadlıq meydanının qarşısındakı fəvvarələr kompleksinin yanından başlamışdır. Yüzdən çox velosipedçinin iştirak etdiyi yarış Dövlət Bayrağı Meydanında başa çatmışdır.

Gərgin idman mübarizəsi şəraitində keçən yarışda Azər Rüstəmov birinci, Kamran Məmmədov ikinci, Vüqar Nəsibov isə üçüncü olmuşlar.

Qızların yarışında Sürayə Tvaradze fəxri kürsünün ən yüksək pilləsinə qalxmışdır. Qaliblərə sertifikatlar təqdim olunmuşdur.

və veloyürüşün ən gənc iştirakçısı Samirə Orucovaya diplomlar, velosipedlər, fəal iştirakçılara isə sertifikatlar təqdim olunmuşdur.

Bakı «Dördlər finalı»na ev sahibliyi edəcək

Azərbaycan paytaxtı Bakı qadın voleybolçular arasında Çempionlar Liqası yarışlarının «Dördlər finalı»na yenidən ev sahibliyi edəcəkdir.

Bu mötəbər yarışın təşkilatçısı son illərin dəyişməz ölkə çempionu Bakının «Rabitə» klubu

olacaqdır. «Dördlər finalı»nın oyunları gələcək ilin martında «Bakı Kristal Zal»da keçiriləcəkdir.

Qeyd edək ki, sözügedən yarış 2011/2012-ci il mövsümündə Bakıda təşkil olunmuşdu. Həmin vaxt komandalarımız ev sahibi qismində «Dördlər finalı»na birbaşa düşə bilməmişdi.

Güləşçilərimiz mötəbər turnirə ciddi hazırlaşırlar

Xəbər verildiyi kimi, noyabrın 22-dən 24-dək Bakıda ümum-millil lider Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş güləş üzrə «Qızıl Qran Pri» beynəlxalq turnirinin final mərhələsi keçiriləcəkdir.

Sərbəst, yunan-Roma və qadın güləşi üzrə yığma komandalar yarış öncəsi son təlim-məşq toplanışı Olimpiya Güləş Mərkəzində

gündə 2 dəfə - səhər və axşam məşqləri olmaqla davam etdirirlər.

Azərbaycan Güləş Federasiyasının birinci vitse-prezidenti, Beynəlxalq Güləş Federasiyasının (FILA) İcraiyyə Komitəsinin üzvü Namiq Əliyev turnirinin final mərhələsi ərəfəsində sərbəst güləş yığmasının üzvləri və məşqçilər korpusu ilə görüşmüşdür. İdmançıların fiziki hazırlıqla yanaşı, psixoloji hazırlıqda da ciddi diqqət yer-

tirmələrinin vacibliyini bildiren N.Əliyev bu gün güləşçilərin hazırlığı üçün hər bir şərait yaradıldığını vurğulamışdır.

Onun sözlərinə görə, dövlət başçısı, Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyevin güləş idman növünə və güləşçilərimizə diqqəti çox böyükdür. Bu səbəbdən, çalışıb ölkə rəhbərliyi tərəfindən göstərilən etimadı doğrultmaq lazımdır.

Pəhləvanlarımız növbəti dəfə ermənilərə gücünü göstərdi

Noyabrın 10-da Rusiyanın paytaxtı Moskvada güləş üzrə komandalarası Avropa Kuboku turnirində yekun vurulmuşdur.

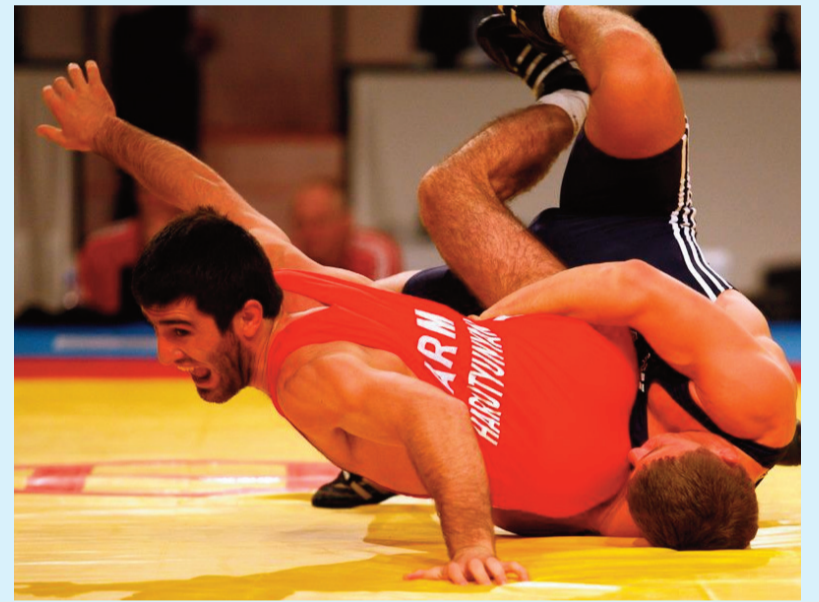
Grup mərhələsində Rusiya və Türkiyə milliləri ilə yarışan yunan-Roma güləşi üzrə Azərbaycan yığma komandası türklərə 4:3 hesabı ilə qalib gəlmişdir. Lakin millimiz ev sahibi Rusiyaya 3:4 hesabı ilə uduzmuşdur. Türklər isə öz növbəsində Rusiya millisi 4:3 hesabı ilə məğlub olmuşdur.

Bütün komandalarda qələbə sayı eyni olduğundan, güləşçilərin qazandıqları xallar hesablanmış və Azərbaycan yığması qrupda 3-cü yeri tutmuşdur.

Beşinci yer uğrunda görüşdə isə pəhləvanlarımız digər yarımqrup

un üçüncüsü olmuş Ermənistan kollektivi ilə qarşılaşmışdır. Azərbaycan güləşçiləri növbəti dəfə

ermənilərdən güclü olduqlarını sübut etmiş və onları 5:2 hesabı ilə məğlub etmişlər.

mozaika

Bəzən alma almaya bənzəmir

Yaponiyanın şimalında yerləşən Aomori prefekturasının Xirosaki şəhərində qeyri-adi məhsul - üzərində tanınmış adamların portretləri olan alma yığılmışdır. Yerli kütləvi informasiya vasitələri xəbər verir ki, 22 təsvirli 1200-dən çox meyvə toplanmışdır. Onların arasında yapon ksiloqrafiya ustalarından biri olan Katsusik Xokusayın «Mona Liza» qravürası, Yaponiyanın baş naziri Sindzo Abenin, Fransa prezidenti Fransua Ollandın portretləri vardır. Alma tə-

sərrüfatı sahibinin sözlərinə görə, prezidentə bir neçə meyvə hədiyyə veriləcəkdir.

maraqlı

«Alma sənəti» əsərlərinin yetişdirilməsi texnikası sadədir. Üzərində istənilən rəsm olduğu, günəş işığını keçirməyən xüsusi tünd etiketlər meyvələrə yapışdırılır. Yetişmə prosesində almanın açıq səthi qırmızı, bağlı səthi isə sarı rəng alır. Beləliklə, etiketdən asılı olaraq, qırmızı fonda sarı və ya əks rəngli portretlər əldə etmək mümkündür. Xirosaki öz alma təsərrüfatları ilə bütün Yaponiyada şöhrət qazanmışdır. Şəhərin rəmzlərindən biri alma ağacıdır.

İqlim dəyişir

ekologiya

İqlim Dəyişiklikləri ilə bağlı Hökumətlərarası Ekspertlər Şurası (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) yeni ilik hesabatının ilkin versiyasını açıqlayıb. 2014-cü ilin baharında son variantı bəyan ediləcək hesabatda görə, qlobal iqlim dəyişiklikləri yaxın 10 il ərzində Yer kürəsində həyat şəraitinə çox təsir göstərəcək. Hesabatda deyilir: «Hazırlaşın... 21-ci əsrdə qlo-

zi ölkələrdə bahar və yay aylarında sərin otaqlardan kənar, küçədə və ya açıq havada olmaq təhlükəyə çevriləcəkdir».

Bundan başqa, sel, daşqın, meşə yanğınları, epidemiyalar və kütləvi quraqlıqların artacağı vurğulanır. «Bütün bu bəlalər qlobal iqlim dəyişikliklərinin fəsadlarına müstəqil, təkbaşına müqavimət göstərərək problemləri həll etmək iqtidarında olmayan yox-

bal iqlim dəyişiklikləri, xüsusilə də havaların istiləşməsi nəticəsində qlobal miqyasda iqtisadi inkişafın templəri aşağı düşəcək, yoxsulların sayı artacaq. Dünyanın bezi ölkələrində və bölgələrində isə havanın orta statistik temperaturunun normadan xeyli yüksək olmasının rütubət səviyyəsinin artması ilə müsbət edilmiş insan fəaliyyətinin bir sıra formalarının qarşısını alacaq. Bə-

sul ölkələrə daha güclü təsir edəcək. Quraqlıqlar mövcud infrastrukturun çökünəsinə səbəb olacaq. Yaşamaq üçün əlverişli bölgələrin azalması hərbi münafiqələrə və silahlı toqquşmalara da səbəb ola bilər. İcməli su mənbələri uğrunda mübarizə güclənəcək», - hesabatda bildirilir.

IPCC-in hesabatı BMT üzvü olan bütün dövlətlərin rəhbərlərinə göndəriləcək.

İtlə dostluq elə, çomağa ehtiyac yoxdur

İtlə insanın dostluğu haqqında kifayət qədər ibrətli hekayələr var. Böyük şairimiz S.Ə.Şirvaninin «İt demə, ol dəxi bizim birimiz» kəlamı dilimizdə zərb-məsələ çevrilib.

Amerikada xeyli əvvəl baş vermiş bir hadisə isə «İtlə dostluq elə, çomağı olandın yerə qoyma» məsələni şübhə altına salır. ABŞ-ın Corciya ştatında uşaqlar yol kənarında sahipsiz bir kiçik tapmışdılar. Kəməyə ehtiyacı olan kiçik ölüm ayağında idi. Yəqin ki, təsadüfən orada gəzən uşaqlara rast gəlməyəydi, tələf olacaqdı. Uşaqlar küçüyə xoş münasibət göstərdilər, ona 1990-cı illərin məşhur «Döyüşçü şahzadə Zeyna» serialının baş qəhrəmanı Zeynanın adı verdilər - o, sağ qalmaq, yaşamaq uğrunda savaşırdı.

Tapılarda 4 aylıq olan kiçik küçüyə atılmazdan əvvəl uzun müddət qəfəsdə olmuş, ac və susuz saxlanmışdı. Vəziyyəti düzəldəndə onun adına Facebook-da səhifə açıldı, ziyafət verildi. Zifayətə gələnlər arasında Hikki ailəsi də vardı. Zeyna 11 yaşlı Stiv Hikkini görəndə onun yanına qaçdı. Autizm xəstəsi olan Stiv zarafatla «Zeynanın xilaskarı» dedilər. Stivin atası da iti evə aparmağa qərar verdi. «Zeyna oğlumu xilas edib. Oğlum xəstədir, adama yovuşmazdır. Zeyna onu yenidən həyata qaytarıb», - Stivin atası Cerom deyir.

«Mobil kitab rəfi» yaradıldı

texnologiya

Yeni nəslin maarifləndirilməsi və inkişafı istiqamətində bir sıra layihələr həyata keçirən Azərbaycan Gənclər Fondu kitab oxumağa marağı artırmaq, daha asan və praktik yollarla kitab əldə etmək üçün «Açıq kitab rəfi» layihəsini reallaşdırıb. Açıq kitab rəfi vasitəsilə gənclər İçərişəhərdə yerləşən və mütəmadi olaraq yenilənən kitab rəfindən istədikləri kitabları əldə edərkən oxumaq imkanı qazanırlar.

Bu istiqamətdə həyata keçirilən fəaliyyətlərə əlavə olaraq Gənclər Fondu daha bir maarifləndirici layihəyə də start verib. «Mobil kitab rəfi» adlandırılan keçid vasitəsilə gənclər mobil telefonlarla Azərbaycan və dünya ədəbiyyatının nümunələrini yüklə-

mək və oxumaq imkanı əldə ediblər. Hazırda Azərbaycan və dünya ədəbiyyatından bir sıra kitabların elektron versiyalarının yükləndiyi portala mütəmadi olaraq yeni kitablar əlavə olunacaq.

Qeyd edək ki, gənclərin

ən çox istifadə etdikləri ictimai nəqliyyat vasitələrindən olan metroda layihənin posterləri yerləşdirilib. Posterlərdə göstərilən kod vasitəsilə gənclər mobil telefonla birbaşa keçidə daxil ola və telefonlarına kitab yükləyə bilərlər.

Görmə problemi olanlar üçün smart eynək

ABŞ-ın Oksford Universitetinin alimləri görmə qabiliyyəti məhdud olan insanlar üçün çoxfunksiyalı smart eynək yaratmışlar.

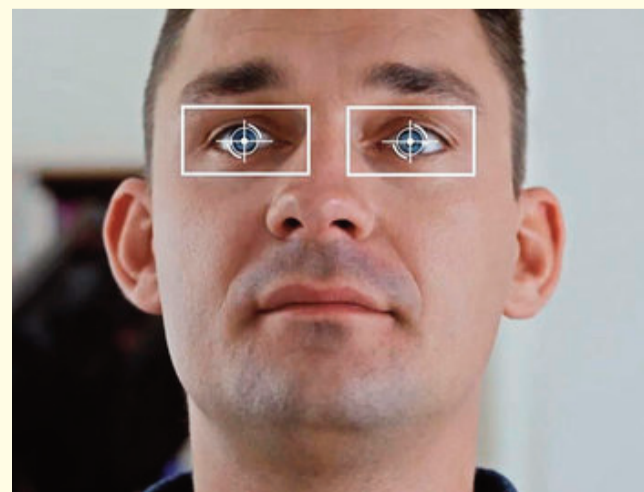
Dünya işığından məhrum olmuş insanların əksəriyyəti işıq və hərəkəti qavramaq iqtidarında

rındadır və hazırlanan qurğu məhz bu imkanlardan istifadə məqsədini daşıyır.

Alimlərin sözlərinə görə, bu eynəklərin funksiyaları zəif gören adamlara yollarda meydana gələn maneələr haqqında təkəc ümumi təsəvvür əldə etməyə deyil, həm də avtobus dayanacağı, qapı oyuğu və ya şəxsi əşyalar kimi faktiki obyektləri tanımağa imkan verəcəkdir.

Bu eynəklər vasitəsilə toplanan informasiya təsvir üçün üzvi işıq diodlu (OLED) şəffaf displey köçürülür.

Smart eynək obyektlərə qədər olan məsafəni müəyyənləyən kamera və infraqırmızı proyektorla, eləcə də kompas, «GPS» peyk naviqasiya sistemi və hioskop (bədənin səmt bucaqlarının dəyişməsinə reaksiya verən qurğu) ilə təchiz olunmuşdur.

Müdrüklər deyib ki...

«Ən böyük brilyant Günəşdir və bəxtimizdən Günəş hamımızı bərabər işıqlandırır».

Çarli Çaplin (1889-1977)

